

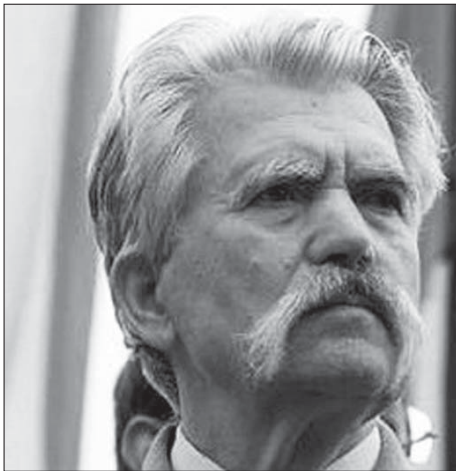


Український яблучний спас

фотограф Олександра Литвиненка

День Незалежності як День народження

«Це Божий дарунок»



Левко ЛУК'ЯНЕНКО, герой України, м. Київ

— Що я відчуваю від того, що День Незалежності збігається з моїм днем народження? Звичайно, мені приємно, що так співпало. Коли я писав текст Акту про незалежність України, то не думав про власний день народження, адже передбачити це було неможливо. Я діяв відповідно до обставин, що вели в напрямі набуття незалежності. А що проголошення відбулося у мій день народження, то це Господь Бог подякував мені за всю ту попередню боротьбу, яку я багато років послідовно вів за здобуття незалежності України.

«Україні — волю!»

— Звичайно, дуже приємно відзначати день свого народження, коли довкола гурт святкових і найрідніших людей, але ще й безліч чужого та незнайомого люду, однак усі прихильні, всі радісні... І вишиванки не напоказ, а так, ніби для мене, задля мого свята, і музика теж тільки для мене, і прапори так само тільки для мене.

Уже минуло трохи часу, відколи наш прапор явився, засяяв над Києвом із волі тодішнього українського парламенту. Він — як свідчення державності, знак свободи, знак певності в майбутньому. Але коли говориш слово “парламент”, то відразу все перекреслюється, все здається не таким веселим і щасливим. Це такий собі, як б сказала, нами створений монстр, із волі якого так підло, підступно, паскудно, все, що українці здобували цілими століттями, ніби перекреслено.

Хто знає, що більше важить у сув'язі чисел чи слів — 24 серпня 1937 року: 24 чи 37... У цій сув'язі справді виникає оте 24 серпня 1991 року. Та й узагалі: чи щось важать числа? Зрештою, хай собі тим бавляться астрологи.

Десь навесні 1991-го у київському фунікулері мене затиснув гурт підлітків, і я, вже доросла жінка, долучилася до їхніх шалених і радісних вигуків: “Україні — волю! Україні — волю!”



Ніна БІЧУЯ, журналістка, письменниця, м. Львів

Де нині ці підлітки, котрі вже стали дорослими за ці 22 роки? Що вони роблять і чи можемо їх об'єднати? Чи знайдеться серед нас хтось, хто об'єднає їх у нерозривну силу, яка змагає тільки до одного: “Україні — волю!”. І хто повинен просвітити їхніх молодших братів, коли 16 липня навіть у Львові малі львів'яни, споглядаючи на прапори уздовж вулиць, питали: “А що то нині за свято?”

Так не хочеться бути споглядачем. Хочеться чути той молодечий заклик, що ламає зневіру, сповнює тебе надією: “Україні — волю!”. І не в тім річ, якою була дата твого народження, — не в тому суть. Суть — у присутності.

Закінчення на стор. 3

НАВКОЛО ЄВРОСПІЛЬНОТИ



2

ХТО ТАКІ РУНІВЦІ?



5

ПРИЇЗДИТЬ У КОРДИШЕВ!



8-9

НАШ ГІСТЬ ЯРОСЛАВ МОТИКА



10

ЛЕСЯ І РУСЛАН ЗАПРОШУЮТЬ!



15



Ігор ЮХНОВСЬКИЙ: «Україні як державі найбільш притаманний еволюційний спосіб її подальшого розвитку»

«Нині стан суспільства дуже стійкий...»

— Ігоре Рафаїловичу, Ви знову — весь у праці? Бачу Ваш новий рукопис — “Україна у Великій війні (1938—1945)”.

— Людина, яка поважає себе, свою країну, повинна працювати завжди.

— Олександр Пасхвер, президент Центру економічного розвитку, нещодавно в газеті “День” (31 липня 2013 р.) професійно, чесно і точно проаналізував ту ситуацію, що склалася в українському суспільстві, вдаючись до символічної констатації: “Влада — це підліток, який постійно шукає і розширює межі своєї безвідповідальності. А суспільство, подібно до дорослого, ці межі встановлює і контролює всередині. Якщо “підліток” зазирється, то він не винен, йому дозволяють так робити, його погано виховали “дорослі”. Тому слід відходити від економіки й займатися суспільством”. Сприймаєте таку атестатцію суспільства? Як нам діяти далі, аби виправити ситуацію в Україні?

— Ми надто багато вимагаємо від українського суспільства з точки зору його готовності і зрілості до будівництва України — за наявності страшного пресингу з боку Росії і тих величезних зв'язків, які пов'язують Радянський Союз і Україну, і життя там і тут. Відбувся розвал СРСР, і вимагати зрілості від Української держави — найвін. Треба мати терпіння і розуміння. Основне, чого у нас немає, — почуття субординації, поваги до влади.

— Але ж як можна поважати владу, яка не завжди думає про суспільство?

— Найважливіше для нинішньої влади те, що вона думає про своє багатство, про можливість подальшого збагачення. Але ж це багатство десь треба тримати: чи в казанку, чи в банку. А якби хтось захотів різко змінити ситуацію в суспільстві, то одразу б виникло питання: хто, під якими гаслами і що нового прагнув? Вважаю, що до 2015 року такого не трапиться. Єдине, що залишається, — приєднатися до Європейської спільноти...

— Навіщо це олігархам?

— Це необхідно насамперед для того, аби багатства олігархів були офіційно зареєстровані і, так би мовити, виправдані парламентом, з одного боку. А з іншого — щоб люди, які в тих багатстві працюють, мали відповідні зарплати. Найбільше вступу до ЄС бояться бандити і багаті. Бо тоді мусили б відповідно оплачувати роботу людей, котрі в них працюють, а це — зменшення їхніх прибутків. За те збільшуються прибутки населення. Взагалі, якщо хтось хоче, щоб держава процвітала, мусить опанувати принцип субординації — виконувати побажання влади. Звичайно, можуть бути безглузді побажання-накази, але суспільство повинно розумно їх сприймати.

— Тобто гострим виступів в Україні найближчим часом Ви не передбачаєте?

Ігор Рафаїлович Юхновський — академік Національної академії наук України, голова однієї з найсильніших у колишньому Союзі школи фізики. Політик. Був головою Народної ради у ВР України, головою Комітету з питань науки та освіти, головою Українського інституту національної пам'яті. Ігор Рафаїлович — почесний доктор Інституту фізики конденсованих систем НАНУ, член Ради Західного наукового центру НАНУ (який колись очолював не один рік), Герой України...

Головна тема нашої розмови — Україна напередодні 22-ї річниці Незалежності.



— Як на мене, Україні як державі притаманний еволюційний спосіб її подальшого розвитку. Я вважаю, що найбільшим проявом характеру українців була Помаранчева революція.

— У тому, що після Майдану ми не досягнули відповідних результатів, винен тільки Віктор Ющенко?

— Ющенко тоді отруїли, і врятували його друзі з партії “Наша Україна”, і він їм віддячив. Але посади ті люди “тримати” не вміли. Тож несправедливо у всьому звинувачувати лише Віктора Ющенка.

— А якби В. Ющенко не призначив Юлію Тимошенко прем'єр-міністром, Майдан його б зрозумів?

— Під час Помаранчевої революції В. Ющенко розумів, що є кілька сторін, які брали участь у цій революції: сторона Ющенка — як символа, сторона народу, який вірив у цей символ; сторона Юлії Володимирівни і її групи, яка намагалася цим скористатись...

— ...сторона Мороза...

— Так, і сторона Олександра Мороза, який як старий партійний чиновник розумів, що треба йти з народом, але й собі потрібно щось виграти. І була сторона Віктора Януковича, який хотів влади разом із Росією... Росія тоді повністю підтримувала Януковича. Може, є і сторона окремо Кучми, який зрозумів, що час його правління закінчується, і що треба бути обережним.

— Яким шляхом далі йтиме українське суспільство?

— Нині стан суспільства дуже стійкий...

— Бо все в одних руках?

— Якщо в країні завести так звану ліберальну демократію (якої Ющенко дотримувався), то Україна скочується до такого розподілу багатств всередині держави, що виникає група дуже багатих, а решта — бідні. Бо суть ліберального правління полягає в тому, що багаті стають ще багатшими, а кількість бідних невпинно зростає, оскільки їх пограбували багаті. Саме таке суспільство маємо зараз.

— То що робити?

— Ми не ізольована державна одиниця, ми — навколо Євроспільноти, в якій існує жорстка внутрішня самодисципліна людей і самодисципліна влади. Яка, до речі, корисна усім, без винятку.

— Як нам наразі запровадити самодисципліну?

— Дуже просто: приєднатися до Євроспільноти. Тоді держава існуватиме, і не буде жодного сенсу по-дурному її зсередити підірвати. Навіть комунізм, який би захотіли раптом відродити, не врятує його пропагандистів — суспільство це вже пережило.

«Є дві сторони: грамотність і мудрість»

— Хіба імперія, яка, здається, дихає на ладан (якщо Україна спробує таку реально відійти в євросім'ю), — дозволить? Усі ж бачили той “православно-церковний цирк” у виконанні Путіна і Кірила під час святкування 1025-річчя хрещення Русі. Цирк-цирком, а провокацій, мабуть, не оминуть.

— Існують розумні речі, усвідомлення яких дає дуже велику силу суспільству. Якщо люди розуміють, що перехід до ЄС — це перехід до якісної праці, запро-

вадження гідної зарплати, забезпечення належного побуту людини, то якісь обіцянки-цяцянки чи тиск Путіна ні до чого. А щодо провокацій, — для того є суд.

— А він, той суд, хіба є в Україні?

— Звичайно. Річ у тім, що наше судочинство ми оцінюємо подіями окремих одиниць, що перебувають під адміністративним тиском, або тих, хто хоче різко збагатитися, хоча має “нормальні” зарплати. Але чомусь у наших газетах не пишуть про порядних суддів.

— А де Ви бачили чесні вирокі порядних суддів?

— Є. Але про них не говорять. Якщо людина порядна, — ніхто тому не дивується. Система оповіщення про життя країни дуже погано зроблена. Бо друга зброя держави — слово — в руках некомпетентних, несміливих, лінивих людей, які не вчили економіку чи інші науки, аби увійти в нормальне життя кваліфікованих людей. Чи є відповідні інтерв'ю в газетах?

— Ігоре Рафаїловичу, є.

— То добре, але якщо ширше, загальніше мислити. Тож повторюю: про порядних людей не пишуть. А що стосується формування середнього класу, то це завжди можливо, але його має підтримувати влада, адміністрації на місцях. Без цієї державної підтримки середнього класу не буде.

— А хіба влада має час і бажання про це думати?

— Щоб їхні (багатіїв і владних, і привладних) багатства можна було закріпити, так би мовити, навечно, — народ має знати, що вони справедливо володіють багатством, заплатили за

нього ті гроші, яких це багатство вартувало. Чи державі, чи іншим партнерам.

— Уявімо собі, що Ви — президент України. Ваші дії в нинішній ситуації? З чого почати?

— У кожного є уява — тобто програма. Нині в світі безграмотна людина не може бути президентом. Але високої грамотності теж недостатньо. Є дві сторони: грамотність і мудрість. Що таке грамотність — знаю, а що таке мудрість — ні! Думаю, що мудрість — це вроджене. Бо люди, які жили тисячі років тому, мали не меншу мудрість, хоча грамотність у них була значно нижча. Тобто стати президентом може людина мудра, достатньо грамотна, безмежно віддана своїй державі та своєму народові. Жодне багатство світу не можна зрівняти з високим званням “Президент держави”.

— А наші президенти це знали, знають?

— Трагедія нашого президента полягає в тому, що, вийшовши з бідності, він зрозумів, що в Україні можна збагатитися, і цим треба скористатися.

— Юрій Шевельов ще 1954 року в статті “Москва, Маросейка” акцентував, що в Україні є три найбільші вороги: Москва, провінціалізм і кочубейщина. А як нині?

— Україна за всю свою багатотисячну історію ніколи не була незалежною державою. Я не знаю тих початків, але думаю, що від Аскольда і Дири, коли цю територію завоювали вороги — шведи, була так звана Київська Русь. Чому “так звана”? Через те, що Святослав — це не його ім'я, в Ольги — Ельга, у Володимира — Вольдемар, при Ярославі Мудрому — норвезька охорона, всі їхні діти мали варязькі імена. Хіба після Володимира Мономаха якось проявився вплив українського середовища на адміністративній системі України. Потім — Хмельниччина. Катерина II знищила Запорізьку Січ не тому, що там були молоді вояки, а тому, що старі козаки позаводили свої маєтки довкола Січі, і ті маєтки були дуже добрими, тож могли вже утримувати Січ. Отже, виникає Українська самодостатня озброєна територія (самодостатність їжі, одягу, зброї, сировини, території). Тобто Конституція Пилипа Орлика — це не просто творчість, а люди зрозуміли, що виникає суспільство, де можна встановлювати справедливий побут... Саме через те Катерина II знищила Запорізьку Січ. А на Кубань виселила найсильніших господарів-воїнів. Щоправда, були різні повстання. Але верхівка України весь час асимілювалася: то в Польщу, то в Литву, то в Росію.

— Чому?

— Бо не мала держави. Адже певні принципи катаклізму сильно впливають на те, чи може утворитися держава. Монгольське іго, під яким була Україна, з одного боку. З іншого — певний суспільний устрій, який полягав у тому, що в Україні не було



короля. Варяги не були на своїй землі. Варяги роздавали руські землі своїм дітям, а ті — своїм. У Європі теж була ця роздрібність, але з часом в Європі вона призводила до політичного збирання земель.

— Ми що — такі унікальні?

— Мені все-таки здається, що це було пограниччя Європи, пограниччя слов'ян, через те...

— Хто був ініціатором створення Ініціативної групи “Перше грудня”?

— Якщо говорити про нашу групу, скажу так: її виникнення було якимось внутрішнім дозріванням. І першим дозрів блаженніший кардинал Любомир (Гузар). Можливо, не треба скидати з рахунку Івана Васильовича Васюника. Мені здається, що цей тривалий процес виникнення групи нуртував серед керівників українських церков. “Група 11” була створена до дня референдуму 1991 року.

«Йшлося про те, щоб створити універсальну філософію життя українців»

— Довго Ви мучилися з винесенням на люди тези про потребу референдуму щодо незалежності України?

— Референдум — дуже серйозна віха на шляху українців до незалежності. Свої промови у Верховній Раді я писав дуже швидко. Але промови до 24 серпня 1991 року я не міг написати, доки мені в голову не прийшла ідея референдуму для закріплення статусу Незалежності. Добре, що керівники наших церков це розуміли. Далі — комплектація, перше спільне засідання керівників церков і членів групи. А ще — взаємна повага і взаємна солідарність.

— А як виникла ідея створити Українську хартію вільної людини?

— Ідея Хартії — не моя. Моїх ідей у цій групі дуже мало. Вона виникла в результаті дискусій, що відбувалися в ініціативній групі. Дуже важлива роль у цьому філософа Мирослава Поповича. Тобто, йшлося про те, щоб створити універсальну філософію життя українців.

— Багато хто про це писав, що власне українська земля народила і народжує талановитих людей...

— ...котрі в інших землях мають інші властивості, сповідають по-іншому життєву філософію. До прикладу. У мене були представники сільськогосподарської фірми, що в Запоріжжі. Розповідали детально про особливості запорізької землі, зокрема, що кожен острів навколо Хортиці має свою природу, звірів, свою землю, там ростуть інші рослини. І тому я вважаю, що українці мають свою сутність. Земля наша забезпечує нам повний достаток. Навіть більше: вона годувала всіх чужинців, і ті ставали м'якшими.

— Якщо говорити про Хартію, то я б назвав її поєднанням українськості й толерантності.

— Що ж, ми в цій “Групі 11” — різні. Кожен із нас є людиною в собі, кожен має свою цінність і своє обличчя. У нас ніколи не було гострих суперечок, бо ніхто з нас не критикував того, що сказав інший. Кожен говорив те, що думає. Але ніхто не казав, що попередник не правий. Ми намагалися слухати один одного. І тоді з'явилися рішення. Вони були ліберальними саме тому, що задовольняли всіх.

— Чи не сила толерантності завадила нам стати незалежною державою вже кілька разів упродовж нашої історії?

— Ми станемо нормальною державою, коли самодисциплінуємося щодо своєї держави. Обставини розпаду СРСР — це обставини, коли саме лізло в руки. А його все-таки необхідно зробити. Тому в країні так багато протестів: чому він став багатший, а я — ні?

— Скільки років нам треба, щоб прийти до Європи?

— Ми надто вихваляємо Європу як ідеальну систему. Там постійно йде боротьба. Але водночас існує певний рівень обов'язків і прав.

— Ми пам'ятаємо, як до України поставилась Європа, наприклад, 1918-го. Всі народи отримали право на самостійне існування, а нас, Галичину, скажімо, віддали в “користування” спраглому сусідові.

— За право завжди проливалася кров. Українці не мали такого потужного крововиливу. Четвертий Універсал, наприклад, був написаний у вагоні, бо німці казали, що відстоюватимуть УНР. Тож його написали і проголосили у вагоні... Врешті, ми постійно самі себе здаємо. Якщо глянути на всю нашу історію, то там постійна здача. Гетьманський період характеризується задачею, період УНР — нерішучістю, так само, як і період 1990-х років. Тому перелом 1991-го був дуже кардинальний.

— А Ви не допускаєте думки, що якби не М. Горбачов був президентом СРСР, якби не Б. Єльцин керував Російською Федерацією, — а наприклад, нинішній правитель, — Україну б “захистили” від незалежності?

— Союз вже йшов до розпаду. Горбачов мав виникнути — і він виникнув. Єльцин був справжній великий росіянин.

— Все-таки дії цих двох людей дали добрий результат. Для України.

— І не тільки вони — вже й суспільство тоді визріло.

— Насправді наше суспільство ще й досі не може визріти.

— Але є “визріти”, а є “будувати державу”. Це — дві речі. А суспільна праця передбачає дисципліну, яка складається з двох частин: внутрішня дисципліна і насилля. Так-от, внутрішня дисципліна — дуже складна справа, коли Ви живете в часи неконтрольованого розпаду багатства. Зникає державна власність. Зникає звітність за процеси, що відбуваються з державною власністю. Зникає державна дисципліна. А тоді порушується дисципліна внутрішня. Причому повністю. Можливість збагачення у цій проголошеній державі різними шляхами стає всюдозвільною, неконтрольованою. Нема маяка. І тоді або приходиться вождь, або настає ліберальна демократія: виникають групи олігархів, а також з'являються їхні антиподи — комуністи. І ці дві сили роздрібнюють Україну: олігархи — всесильністю, комуністи — своєю утопічністю. Отже, маємо те, з чим необхідно впоратися. Тобто побудувати суспільство з північним середнім класом. І один зі шляхів до цього — приєднання до Європейського співтовариства.

Спілкувався
Богдан ЗАЛІЗНЯК

День Незалежності як День народження

Закінчення.
Початок на стор. 1

Дух народу непереможний



Лариса ХОРОЛЕЦЬ,
народна артистка України, письменниця

Священна мить проголошення Незалежності України зі мною завжди. Вона просіяла у переддень мого дня народження. На той час я була міністром культури, і ми разом із народною артисткою України Таїсією Литвиненко відкривали Міжнародний дитячий форум у Криму. Зазолотилося небо і гори, Чорне море і море дитячого дзвінкаголосося, віншуючи народження нової вільної України.

Вибороти. Збулося. Дух народу воістину непереможний, воля його всесильна. Безмірна радість і гордість опанували мною. Усвідомлення величчя тисячолітнього жертвоного подвигу пращурів, ділів, рідних близьких і далеких, моєї бабусі Єфросинії Кельбич, мого батька Івана Яковича Хорольця, вчителя, борця і оборонця української мови, укра-

їнських письменників. У той день я поклялася свято сповняти місію утвердителя українського духу, цим живу і донині. І дякую Богові за благодать бути україною у цій державі.

Все залежить від нас з вами



Олександра НИМЧЕНКО,
журналістка, м. Херсон

Народилася я з Україною в серці. Моя мама мала народити 25 серпня, але у мене були свої плани. Тому вже 24-го о 5 ранку лікарі Великолепетиського пологового будинку (Херсонська обл.) не спали, мій вереск усіх підняв на ноги. Я не просто волала, а хотіла повідомити, що Україна цього дня стала Незалежною державою. Я — патріотка своєї держави! Від багатьох ровесників чую, що вони хочуть жити в іншій країні. А я вірю, що Україна ще підніметься з колін і розквітне усім на диво... Все залежить від нас із вами.

Над моїм ім'ям батьки довго не думали і не сперечалися. Тато передав мамі до палати записку: “Ну, добре, нехай буде Сашенькою”. На що мама відповіла: “Я це вирішила давно!”. А впертості моєї матусі можна позаздрити! Це ж треба, ви-

гати ім'я донечці ще в 1-му класі! Саме тоді, у кінці 70-х, вийшов кінофільм “Москва сльозам не вірить” (доньку головної героїні звали Саша). Ось так народилася я: у новій державі з символічним іменем. Через 18 років мені буде 40. Як говорила героїня фільму “Москва сльозам не вірить”: “У 40 років життя тільки починається!”. Сподіваюся, що тоді мої діти житимуть у справедливій, чесній країні!

Журналістика для мене — професія і хобі. Чи зміню щось на краще в країні чи ні, — не знаю, але пишу правду, хоч би якою бігркою вона була.

А Сашкові — три роки!



Наш колега, журналіст “Слова Просвіти” Петро Антоненко має шістьох онуків: перші п'ять — хлопці, найменшенька — дівчинка. Сашко Півторацький (на фото з дідом), син доньки Тетяни і її чоловіка Сергія, народився якраз на День Незалежності України, 24 серпня 2010 року. Так що для маляго і його родини це зробиле свято. А знімок цей зробила Сашкова мама Тетяна.

Дорогі просвітяни!

Як один із тих, хто проголосував Незалежність України, ухвалював Декларацію про державний суверенітет і Конституцію, сердечно вітаю Вас із нашим національним святом — Днем Незалежності України.

Безумовно, дата 24 серпня 1991 року навічно увійшла в історію нашої державності, започаткувала нову епоху в житті українського народу, абсолютно легітимно, на основі міжнародного права Актом Незалежності закріпила наші одвічні прагнення до державного національного відродження і свободи.

Це — незаперечна правда. Але є також інша правда: в нашій новітній історії ще не було таких сумних і тривожних річниць Незалежності. Бо досі ще не було таких відвертих загроз і викликів, які сьогодні несе з собою чинний владний режим. Минулорічний “подарунок” до Дня Незалежності — мовний закон, нещодавнє звернення 148 зрадників-парламентарів (серед яких є і наш “землячок”) до Польського сейму з приводу трагічних подій на Волині 1943-го, явне небажання і нездатність владців захистити український інтерес у жодній сфері людського буття, — не залишають сумніву в антиукраїнській, антидержавній суті нашої влади, яка ментально чужа для українців. Бо



С. В. Волковецький

чужими є для хохлів-малоросів, вічних хунів і запроданців і наша МОВА, і наша КУЛЬТУРА, і наша ЦЕРКВА, і наша ІСТОРІЯ, і наша ТРАДИЦІЯ. Україна на наших очах за нашого мовчання, а часом і за лихого спонування, втрачає ознаки незалежності у внутрішній політиці й на міжнародній арені. Нищиться цілий пласт нашої новітньої історії.

“Русській мір” замість українського світу — світу Шевченка, узурпація всіх гілок влади однією політичною силою, політичні переслідування замість демократії та свободи, наруга над державністю української мови у владних інституціях, навчальних закладах, ЗМІ та інших сферах, наруга над нашою історією, зокрема злочинне запе-

речення Голодомору як геноциду українського народу, його права на боротьбу за волю і державність, загроза втрати європейської перспективи й ознаки міжнародної ізоляції України, нищення малого й середнього бізнесу на угоду олігархам — такі реалії нашого часу.

А де ж ми? “А ми дивились і мовчали, та мовчки чухали чуби — німії, подлії раби!” Це про кого писав Шевченко? Про багатьох нині сущих.

Продажність і зрада, користоловство, хунівство — столичне, донецьке і місцеве (від корита не відірвеш), пасивність стали ознаками нашого часу.

То де ж наша нібито здобута державна незалежність! На жаль, не здобута, а лише проголошена (хоча і багато зроблено для неї). Її треба наполегливо утверджувати своїми діями, за неї треба боротися всім, найперше — молоді, боротися щоденно.

Борімося — поборемо!

Шемить душа, болить серце. І все ж —

з Днем Незалежності!

Степан ВОЛКОВЕЦЬКИЙ, голова Івано-Франківського обласного об'єднання ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка, депутат Верховної Ради України І-ІІ скликань, тодішній уповноважений депутатської групи у Верховній Раді від Івано-Франківщини



Чи можлива єдність?

Існування в Україні щонайменше трьох православних церков ніяк не спричинене об'єктивними обставинами. Детальне осмислення матеріалів безпосередньо і дотично пов'язаних зі святкуванням 1025-річчя Хрещення України-Руси показує, що маємо справу з різним ступенем дозрівання політичних середовищ до розуміння потреби духовної самостійності. Цинічні спекуляції на слові канонічний, який загально вірних подається як угодний Богові. Але ж існує дорога: “Віддайте ж кесарево кесареві, а Боже Богові”. Себто повинність справжнього християнина — дотримання законів держави, у якій він живе, ухвалення правдою і справедливості. А чи угодний Богові людський вчинок, якщо в його ім'я топчуться закони держави? У житті бачимо, що часто релігією прикривається нехтування законом.

Мирослав ЛЕВИЦЬКИЙ

Якщо поглянути критично, то нехтування українським законом було повсюдним під час офіційного святкування у Києві 1025-річчя Хрещення України-Руси 27–28 липня 2013 року. На святі, яке мало стати виявом радості, було мало духовності й багато політики та брудної сили. І не дивно, бо нині в Україні бал править вихований радянською системою гомо советікус, час від часу декларуючи релігійність. Тож не випадково глава УГКЦ Блаженніший Святослав, характеризує в інтерв'ю для УНІАНу стан духовності в Україні та світі, зазначив: “Можна, скажімо, стояти близько до Глави Церкви на святкуванні 1025-ліття Хрещення і демонструвати себе як дуже великого церковного мецената, а наступного дня красти державні гроші. Це трагедія християн у сучасному світі”...

Усе це трансформується у збайдужіння до усього, включно з Церквою. Тож не дивно, що у центрі уваги українських повідомлень про державне відзначення свята був бронепотяг, на якому в Україну приїхав Московський патріарх, його пристрасті до розкошів та ідеологія “русского міра”, з якою він уособлюється. Обурювало, що простим вірянам довелося проходити на молитву за спеціальними перепустками. Тож не було тієї атмосфери, тієї масовості, які спостерігали українці в коротеньких сюжетах у теленовинах про перебування у ті ж дні Папи Римського в Бразилії, де він вільно ходив між людьми.

Особливо гостро це відчувалося під час заходів за участю Президента Росії — під час його перебування біля підніжжя пам'ятника Володимира Великого 27 та 28 липня у Києво-Печерській лаврі, куди російські охоронці не пускали навіть українських парламентарів і міністрів.

Попри все склалося враження, що Путіна і Кіріла в Києві зустрічали вимушено й холодно. На цьому наголошують аналітики “Українського тижня”. Проте журналіст Віталій Портников, який багато років працював у Москві, вважає відзначення ювілею Хрещення в Києві за участю Путіна та патріарха Російської Церкви їхнім великим політичним тріумфом. Для них не важливо, хто і скільки з ними розмовляв у Києві, головне — картинка та кадрові коментарі, які продемонструвало російське телебачення. А у них Путін постав як невтомний реставратор “більшої родини”, а Кіріл як перша особа православного світу. І міраж переможців на тлі підготовки до надважливих виборів мера Москви їм було дуже потрібний.

Звичайно, такі нюанси, як зустріч Президентів України та Росії, що тривала 15 хвилин, залишилися поза рамками пропагандистського образу “переможців”.

А в Києві тому моменту надають значення, називаючи його знаковим. Проте однозначного тлумачення цього явища поки що немає. Є припущення, що Путін уже “заліз у печінку” навіть нинішній владі, перманентно здійснюючи провокації щодо України, у парі з якими йде блокування тих чи тих українських товарів. Найсвіжіший випадок — заборона солодкого товару від “Рошен” як метод впливу на політика Петра Порошенка.

До речі, Путін під час перебування в Україні на святкуванні 1025-річчя Хрещення України взяв участь в організованій “Українським вибором”, який очолює його кум Віктор Медведчук, конференції “Православно-слов'янські цінності — основа цивілізаційного вибору України”, де пристрасно агітував за входження України до його “ідеї фікс” — Митного союзу країн СНД. І це сталося, всупереч заповненням прокремлівських політологів і “всезнаючої” (а насправді усе менше знаючої!) Ганни Герман, що Путін їде до Києва як паломник...

Отож їхав як православний паломник, а приїхав як агітатор за відновлення імперії. Агітував не лише в Києві, а й у Криму. Там він на спільному святкуванні Дня флоту України та Дня ВМФ РФ 28 липня знову дав волю емоціям шовіністичного нутра.

У спільному параді двох флотів він побачив прагнення до єдності, у якій спільно жили батьки, спільно працювали та захищали “спільну батьківщину”, роблячи її великою та “непереможною”. Вкотре повторив маразматичні штампі про “спільне коріння, спільну культуру і спільну релігію”... Тож не дивно, що російська опозиціонерка Валерія Новодворська називає президента Росії з його ностальгічними риданнями за “спільним минулим зі спільною релігією” вихідцем із братської радянської могили, людиною з минулого.

І він не один серед російського проводу живе міфом про “спільне минуле”. Його доповнює (а можливо, є його вчителем) нинішній патріарх РПЦ Кіріл (Владімір Гундяєв). Проповідь, яку він виголосив у Києво-Печерській лаврі, була насичена політичними гаслами, за якими часто йдуть ревізіоністські дії. Вони, себто ігнорування державної влади Узбекистану, Киргизії та Молдови під час церковних призначень, за інформацією “Українського тижня”, стали причиною того, що дві перші з названих країн узагалі не пустили на свою територію Московського патріарха, коли святкували 140-річчя утворення Ташкентської єпархії. А Молдова позаминулого року обмежила час перебування та географію зустрічей російського патріарха з вірними.

У Києві патріарх Російської церкви розпочав проповідь із міфу про 1025 років “спільної історії”. Як гріх гордості та полі-

тичних амбіцій кваліфікував він твердження, що у національній державі має бути церква із державною мовою та національним церковним проводом.

Виявляється, таких “заносів” не сприймають не тільки духовенство та вірні Української Православної Церкви Київського Патріархату. Після закінчення Проповіді в Києво-Печерській лаврі почалося скандування: “Кіріл наш патріарх”. Телекамеру перевели на людей. І ніхто з тих, хто потрапляв в “око” камери, не відкривав уст. Тому що для багатьох людей, котрі зібралися там, патріарх Кіріл — не їхній патріарх, а вимушена реальність.

У проповіді він часто використовував словосполучення “на українській землі”. У парі з постійним наголосом на неподільності Російської Церкви воно звучало як провінція. І це не лише моє враження. Багатьох вразило, що Україну Московський патріарх назвав “нашою землею”, а українців — “нашим народом”. На місце колись радянського народу нині ставиться “наш”, себто “православний народ”.

У київському слові Кіріла, з його постійними наголосами “на всій православній церкві” було намагання подати Росію як центр православного світу. Київський патріарх із цього проводу сказав, що нині в Росії, шляхом утворення єпархій для районів, є намагання створити видимість найбільшої у православному світі церкви, мовляв, вона має близько 300 єпископів. Однак у Росії дуже мало людей відвідують церкви. “За 140-мільйонного населення нинішнього року на Великдень пішло до церков лише 4 мільйони 600 тисяч осіб”, — наголосив патріарх УПЦ КП.

І хоча у православ'ї першість належить Константинопольському патріархові, є патріархи помісних церков, які готові визнати формальну першість за Росією. І причина банальна — політична (а можливо, не тільки політична підтримка з боку Росії), про що виразно сказав в інтерв'ю глава Кіпрської церкви Христові II. Хоч не всі були готові переступити традицію. Єрусалимський патріарх Феофіл III у проповіді в Києві виразно наголосив на першому місці Константинополья у сучасному православ'ї. І, що цікаво, він назвав три Церкви — Українську, Білоруську та Російську такими, з якими Єрусалимська церква має стосунки.

Із цієї проповіді та з уже згаданого інтерв'ю глави Кіпрської церкви українці дізналися, що глав інших церков запрошував до Києва патріарх Російської церкви, а не Київський митрополит. Цей факт, а відтак слова подяки за запрошення в Україну адресовані громадянину Росії, люди з тверезим мисленням у Києві мали б розцінити як акт неповаги до українського суверенітету, до українців, як нації.

І коли на тлі слів Феофіла III про три (а не про одну, як це по-



дає Росія) церкви, можна якось виправдати цей його приїзд до України на московське запрошення, то для усіх тих, хто був статистами у російській геополітичній грі, важко знайти реальне виправдання. Тим паче, що є прецедент. Константинопольський патріарх Варфоломій не приїхав до Києва, хоч був запрошений. І Янукович навіть хотів його нагородити “Ордену Свободи”. Однак патріарх з огляду на розкол в українському православ'ї не захотів їхати.

Хоч про розкол як відмову від поїздки ніде офіційно не сказано, проте, проаналізувавши детальніше листа Константинопольського патріарха, що розміщений на сайті УПЦ Київського патріархату, розуміємо, що патріарх Варфоломій турбує розкол українського православ'я. Якби він приїхав в Україну на запрошення Кіріла, то це означало б, що у церковному конфлікті він стає на бік російської партії.

Правда, свого часу він уже був в Україні разом із Московським патріархом, за що його сильно критикували. Однак тоді в Росії на патріаршому троні ще не сидів Владімір Гундяєв. З проводу неможливості патріарха Варфоломія I особисто бути присутнім у Києві на святкуванні 1025-річчя Хрещення України-Руси у зверненні Синоду УПЦ КП читаємо: “На нашу думку на заваді його участі у святкуваннях, як і особистої участі низки інших Предстоятелів, стало небезанням співдіяти втіленою через урочисті заходи ідей “Третього Риму” — зарозумілої і нечестивої теорії, яка прагне підмінити єдність у Христі єдністю під владою Московського престолу”.

Можливо, так воно і є, але з надісланого листа цього прямо не виникає! Однак вражає у ньому діаметральна відмінність мови, у порівнянні з мовою Гундяєва. Той говорить про Церкву на українській землі у єдності з “нашою” Помісною Російською Церквою, розмову про націю називає гріхом, спокусою. А у листі патріарха Варфоломія слово “нація” належить до провідних. І лист адресований побожному українському народові, а не якійсь персоні, що є проявом мудрості.

У листі Константинопольського патріарха зазначено, що українська нація збагатилася великою кількістю святих, які ма-

ють світовий авторитет і визнання, та постійно моляться за український народ. Річницю Хрещення називають святом нації, а не лише Церкви.

Щодо болючого для всіх розколу в українському православ'ї у листі зазначено: “Вселенський Патріархат засмучений і стурбований існуючими та виникаючими розділеннями в Православ'ї в Україні. Ми віримо та працюємо в різних напрямках, використовуючи всі духовні й церковні засоби і методи, доступні нам, аби подолати розбіжності шляхом любові та ведення діалогу”.

Немає в ньому найменшого натяку, на “розкольників”, і вимог, аби вони “покаялися”. Не в Києві треба шукати причини релігійного розколу в Україні.

Лист закінчується запевненням, що Вселенський Патріархат продовжуватиме зусилля задля єдності. Як її досягти і що на тому ґрунті робиться — це окреме питання. Тим паче, що глава УГКЦ в недавньому інтерв'ю для УНІАН розповів про його розмову з митрополитом УПЦ МП Володимиром у контексті об'єднавчих процесів.

І в той же час УПЦ КП великі надії на єдність пов'язує зі словами Президента України, що прозвучали на урочистому вечорі в Палаці “Україна” з нагоди свята Хрещення. У ній він закликав до єднання церков на засадах стародавньої традиції християнства Київської Русі. Він також підкреслює, що не допустить втручання іноземних центрів у внутрішні справи не тільки України, а й українських Церков, бо це підриває основи національної безпеки.

“І ми дуже вдячні за таку підтримку з боку Президента”, — заявив згодом у проповіді патріарх УПЦ КП. Звичайно, не всі однозначно сприйняли слова подяки, адресовані Віктору Януковичу. Хоч на ювілейному вечорі звучала нова мова Віктора Януковича, без характерних реверансів у бік Російської церкви та її Патріарха Кіріла, хоч було кілька наголосів на європейській ідентичності українців, проте не було найменшої ознаки, що за проголошеними словами будуть якісь реальні кроки, спрямовані на підтримку єдності церков. Україна вже чула з уст Януковича обнадійливі натяки під час боротьби проти мовного “закону”, а сталося найгірше з того, що могло статися...



Народжені Незалежністю

Перед зустріччю прочитала сторінку РУНівців в Інтернеті. Відчула шире вболівання дописувачів за долю нашої держави, готовність активно долучитися до подій, які відбуваються навколо — від боротьби проти самовільної забудови й перебудови історичних територій, вирубування скверів і парків до роз'яснення про переваги вступу до Євросоюзу: “З точки зору Європи: краще погана Україна з Європою, ніж така сама деінде, тим паче з Росією. І це правильно. Спілкуючись із кращим, сам стаєш кращим”. Або: “Сила народу завжди перемагає зграю бандитів! Єдине, що для цього потрібно — на кілька годин вимкнути комп'ютер, вийти на вулицю та повернути собі місто”.

Отже, знайомимось з активістом РУНу. Сергій Замілюхін народився в Києві 1968 року. Закінчив школу № 216 на Оболоні, потім Інститут інженерів цивільної авіації (тепер НАУ). Працювати за спеціальністю не довелося у зв'язку з відомими обставинами початку 1990-х. Займався бізнесом.

Виникла внутрішня потреба самореалізації

— *Пане Сергію, “Російськомовні українські націоналісти” звучить трохи дивно, це якийсь оксюморон, як “гарячий сніг”. Як утворилася ця спільнота?*

— Організація почала формуватися не тому, що так було задумано спочатку, а тому, що виникла внутрішня потреба самореалізації. Люди згуртувалися в соціальних мережах під назвою “Російськомовні українські націоналісти”, тому що це їхнє мислення, їхній світогляд. За нашими оцінками, таких людей зараз в Україні чимало. Деякі не одразу здогадуються, як назвати свої почуття, часом соромляться навіть родичам зізнатися: як це — російськомовний, а Бандеру вважає за героя, поділяє думки українських націоналістів. Виникла ідея згуртуватися. Коли показати, що нас багато, то політики на кшталт Колесніченка припинять маніпулювання російськомовністю українців.

Таким чином ми доводимо: не всі російськомовні — адепти Кремля і “руського міра”. Коли таких людей у соціальній мережі зібралось достатньо, замислилися: треба діяти, робити щось корисне.

— *Із чого почали?*

— Організували культурологічну акцію: до 70-річчя УПА за власний кошт надрукували десять тисяч кольорових листівок російською мовою для російськомовного населення Півдня та Сходу, у яких розвінчували створені комуністами міфи про наших героїв, про УПА, які нам нав'язували.

Оголосили про акцію, розіслали поштою листівки, а наші однодумці з 16 міст зголосилися їх взяти і розповсюдити. Акція була вдалою. Люди брали, зацікавлено читали. Це нас надихнуло, тому створили громадську організацію, осередки на місцях, щоб займатися просвітницькою роботою.

Те, що знаємо ми, доносимо російськомовним українцям. Ідеї українського націоналізму на Сході краще подавати мовою, до якої там звикли. Мова — важливий атрибут нації, але треба розуміти й те, як скоріше



нам усім до цього прийти. Коли російськомовні українці зрозуміють, що вони українці, переймуться справжньою історією України, тими знущаннями над українською нацією, які відбувалися впродовж віків, то збачнуть те, над чим раніше не замислювалися. Коли ця частина українців ментально прийде до українства, тоді потягнуться до мови. Буде розуміння: у тебе є своя історія, мова, якою варто пишатися. Для зросійщеного українця рідна мова — це мова його нації. Адже його предки в якомусь поколінні, напевно, були українськомовними.

У нас за статистикою 45 % російськомовних, але 2/3 із них — етнічні українці, нащадки українців зросійщених.

Наше завдання в тому, щоб цю частину етнічних українців повернути до лона своєї нації. Коли вони стануть частиною потужного стрижня, який називається етнічна українська нація, тоді легше творити так звану політичну націю, до якої приєднається решта народів: росіяни, євреї, греки та ін. Тоді створимо сильну мононаціональну державу, тоді за кордоном людина називатиме себе не “Я громадянин України”, а “Я українець”, незалежно від того, до якої нації належить.

Формування української нації — головна стратегічна задача для українських націоналістів.

Оволодіння мовою — питання часу

— *Що спільного у вас із українськомовними націоналістами і що відмінного?*

— Спільне — українська нація. І ми працюємо для її збереження, розвитку. Розбіжностей майже немає, окрім того, що в побуті багато хто з нас ще роз-

мовляє російською. Є люди, які вже спілкуються українською, інші над цим працюють. Я за 44 роки життя майже ніколи не розмовляв українською. Вивчав лише в школі як другу мову за радянських часів. Мешкав у Києві, навчався в російській школі, російською навчався в інституті, так само спілкувався на роботі. Завдяки доступу до правдивої інформації про Україну та українців усвідомив себе часткою цієї величної нації. Відчув, що українська мова — рідна і оволодіння нею — лише питання часу.

Значних ідеологічних розбіж-

Я ГОВОРЮ ПО-РУССКИ
ВРЕМЕННО
Я УКРАИНЕЦ
НАЗАВЖДИ

ностей у нас із традиційним націоналізмом немає. Певні відмінності є, але навіть українські націоналістичні організації “Тризуб ім. Степана Бандери”, “Свобода” не зовсім тожні в поглядах, чимось різняться. Наші люди просувають ідеї націоналізму і одночасно вдосконалюють свою українську мову. Важливо розуміти, що навіть розмовляти — це не означає стати українськомовним. Українськомовною людина стає тоді, коли починає думати українською. Не кожен може це зробити швидко.

— *Особисто Вас яка інформація спонукала до переосмислення життєвих цінностей?*



Громадський рух “Російськомовні українські націоналісти” створено порівняно недавно. Нині цю організацію планують реєструвати, створено осередки у багатьох областях Сходу і Півдня. “Без Незалежності України РУН могло й не бути”, — слушно зауважує один із його засновників, киянин Сергій ЗАМІЛЮХІН, який люб'язно зголосився розповісти нам про їхню історію.

— Перша книга, завдяки якій я почав цікавитися цими питаннями — “Країна Моксель” Володимира Білінського. Багато читаю в Інтернеті історичних фактів у компактному викладі. Наприклад, прочитавши вперше низку законів про заборону української мови, з'являється думка: “І як тільки за таких обставин ця нація зуміла вижити?” Прочитавши це саме через місяць, робиш відкриття, що ці закони були спрямовані на знищення ідентичності твоєї предків, твоєї особистості. А коли ще через місяць читаєш це втретє, розумієш: “З цим треба щось робити, щось змінювати!”

— *Ваше ставлення до Незалежності України. Які здобутки? Що втрачено?*

— Втрачено час. За 22 роки можна було зробити значно більше для України, для розвитку нації. Причина, на мою думку, в тому, що наша так звана еліта не зацікавлена в розвитку України як самодостатньої держави. Головне, що ми здобули за ці роки — вросло нове покоління, яке не мислить себе без України. Переважна більшість молодих, хто народився в Незалежній Україні ніколи не погодиться стати частиною іншої держави. Громадянам, які народилися раніше, Незалежність дала відчуття себе українцями, патріотами цієї держави. Саме 22 роки життя

в Незалежній Україні народило й цей прошарок, який називаємо нині РУН, а він насправді дуже великий. Коли дехто вперше читає інформацію про таке явище, починає розуміти: та це ж я! Тоді відкрито про це говорить, стає частиною цього явища. Наше завдання — пробудити національний почуття, які в деякого ще сплять. Незабаром побачимо, що серед російськомовних значно більше проукраїнського населення.

Державна мова має бути єдина — українська

— *Якою мовою розмовляють Ваші діти?*

— Мої доньки два з половиною роки. Віддали її в українськомовний садочок, вирішили з дружиною, що донька повинна виховуватися як українка.

Хоч моя дружина з Білорусі, у нас повне взаєморозуміння. Від самого початку, коли ще тільки сюди приїхала, дивилась фільми українською мовою, розуміла майже все.

Коли буваємо в Білорусі, прошу тещу, яка викладає білоруську, навчати

онучку й білоруської мови.

— *Яка мовна ситуація в Білорусі?*

— Дуже погана. Я рік мешкав у Гомелі. Місто зросійщене. Коли траплялося, хтось розмовляв білоруською, усі зачудовано слухали. Але розмовляє мало хто. Тому переконані, що друга російська нам не потрібна. Бачимо яскравий показовий приклад Білорусі, де 12 років російська — мова державна. За цей час вона знищила білоруську. В іншому місті був такий факт: батьки прийшли в дитсадок з ініціативою організувати білоруську мовну групу. Завідувачка каже: “Ви що, націоналісти?” Після спілкування, пояснення, вона вже миролюбивіше сказала: “Зрозумійте, навіть якщо ви зберете два десятки заяв від охочих сформувати цю групу, де я в місті знайду білоруськомовну виховательку?” Не хотілося, аби така ситуація колись виникла в Україні.

Я не проти російської мови, ми з нею народилися, повинні ставитися з повагою. Але головне для нашої нації зараз — не втратити українську мову, щоб вона стала мовою спілкування нашого народу. Вдома кожен може спілкуватися кому як подобається. Але державна, офіційна має бути українська.

Головний напрям — просвітництво

— *Що порадите колегам?*

— Зрозуміти, що просвітницька робота — стратегічна і не дає швидкого результату. Тому в кожній націоналістичній організації має бути просвітницьке крило. Розуміючи це, ми плануємо акцентувати саме на просвітництві. Можливо, з часом долучимося до політичної боротьби — життя налаштує на такі думки.

— *Як зреагували патріотично налаштовані російськомовні українці на закон Ківалова-Колесніченка?*

— Деяких моїх знайомих він підштовхнув до швидшого переходу на українську мову. Тількино закон вступив у дію, наш керівник Запорізького осередку одразу почав спілкуватися українською. Таких прикладів чимало. (Історична паралель: так само колись Олена Теліга, почувши від своїх знайомих вислів про “собачу мову”, одразу порвала з цим колом і стала спілкуватися українською, віддала життя за Україну).

Мені було дуже неприємно, коли, приїхавши до Одеси, я побачив багато плакатів на кшталт: “Партия регионов вернула русский язык Одессе” тощо. Вважаю, що ці діячі досягли зворотного ефекту: розбудили протестні настрої, налаштували одеситів проти нав'язування цього явища. Наш керівник одеського осередку зауважив: “Партия регионов підготувала ґрунт для того, щоб РУН в Одесі став популярним”.

Спілкувалася Надія КИР'ЯН



— Національний круглий стіл відбувається напередодні 22-ї річниці відновлення нашої державності. Це традиційне “ритуальне” приурочення до дат чи за цим глибший зміст?

— Це не ритуальне приурочення. Просто раніше це було складно зробити через літній час — ініціативу ми проголосили 20 червня, тож треба виконати велику підготовчу роботу. А на пізніше відкласти неможна, бо хоч рішення про підписання Угоди про асоціацію формально ухвалюватимуть у листопаді, але реально, політично це вирішуватимуть на початку вересня. Нас підтримали представництво Євросоюзу в Україні, посольства майже всіх країн ЄС у Києві.

— Мова про те, що на початку вересня Україна, її владні інституції мають зробити всі належні кроки, ухвалити потрібні акти, необхідні для підписання Угоди?

— Принаймні показати, що ми до цього готові. І якщо сьогодні зробити ще не всі належні, то, бодай — кілька найнеобхідніших кроків.

— Отже, порозуміння заради європейського майбутнього. Ви вважаєте, що в нашому суспільстві, і не лише щодо ЄС, бракує порозуміння?

— У нас його просто немає. Оце непорозуміння штучно підтримують. Почалося воно від знаменитого винаходу Медведчука, за його тодішніх можливостей при Кучмі. Коли перед президентськими виборами 2004 року з'явилися білборди з Україною, поділеною на три зони: першого сорту, другого і третього. Почали навмисне роздувати цю нерівність між мешканцями Західної України, Центру, Донбасу. Ця політика сьогодні триває. Недаремно ж, коли відбувся круглий стіл протилежного спрямування, організований Медведчуком, сам президент Росії приїхав туди, в Крим, і там було стільки росіян.

Не кажу, що не існує реальних суперечностей, певних розбіжностей у поглядах українців. Безперечно, існують хоча б тому, що Україна була розділена між кількома імперіями. Це наклало відбиток і на мислення, і на ставлення до певних духовних і матеріальних цінностей. А ще ж демографічне питання. Українські землі, які козаки завойовували аж до Дону, потім штучно заселили різними людьми. До того ж, значний відсоток — це люди з кримінальним минулим. Я дуже люблю Донбас, у мене там мешкають родичі. Згадую свої дитячі враження. Мене дивувало, що мої однолітки пишались тим, скільки сидів чийсь брат: у того один раз “ходив у зону”, у того тричі... Чи накладає це відбиток на подальше життя? Звичайно, накладає. Не ідеалізую галичан чи закарпатців, там є свої проблеми. Існують мовні, демографічні, культурні, навіть світоглядні відмінності. Але це єдиний народ. Зверніться до відповідних фахових досліджень.

Є відмінності і в Німеччині, яка має свою тривалу історію, баварець відрізняється від саксонця, мовно теж, і якщо вони говоритимуть кожен своїм діалектом, то не зрозуміють один одного.

А у нас замість того, аби згладжувати це, знаходити по-

В'ячеслав БРЮХОВЕЦЬКИЙ: «Ми різні, але нас єднає Україна»

23 серпня в Києві відбудеться Національний круглий стіл «Порозуміння заради європейського майбутнього»

У червні 2013 року група відомих громадських діячів виступила з ініціативою проведення Національного круглого столу “Порозуміння заради європейського майбутнього”. Його мета — вироблення рекомендацій для підготовки України до підписання на саміті у Вільнюсі в листопаді 2013 року Угоди про асоціацію України з Європейським Союзом. Йтиметься про цивілізаційний вибір України: долучитися до європейської спільноти чи прямувати в проросійські союзи, куди нас тягне північно-східний сусід?

Про цей вибір говорить в інтерв'ю “СП” один з ініціаторів Національного круглого столу, голова оргкомітету з його проведення, відомий учений і громадський діяч, почесний президент Національного університету “Києво-Могилянська академія”, Герой України В'ячеслав БРЮХОВЕЦЬКИЙ.

розуміння, певні особи намагаються ці непорозуміння роздмухувати, відокремлювати різні частини України. Вони відрізняються ще з часів Київської Русі, яка також була строката, і ті відмінності в культурі, мові близькі до нинішніх.

— Які нині суспільні настрої щодо євроінтеграції? Якщо б сьогодні в Україні відбувся референдум щодо вступу до Євросоюзу, НАТО, яким був би результат?

— Щодо Євросоюзу, то більшість проголосувала б “за”. Щодо НАТО? Особисто я вважаю, що це треба робити. Але питання НАТО настільки заполітизували за радянських часів, що навіть людям мого покоління втовкмачили, що це ворожий, агресивний блок. Хоча насправді це оборонний блок, який створили фактично на протипагу Варшавському пакту. Тому тут про результати говорити важко. Але для нас сьогодні важливіший європейський вибір.

— Ми усвідомлюємо, що це так?

— Не треба робити помилку, яку ми робили наприкінці 80-х—початку 90-х років, — оці твердження, що коли Україна стане незалежною, то одразу буде заможною. Пам'ятаєте ті листівки, що ми виробляємо стільки-то цукру, зерна, сталі, тепловозів, ракет і всього. Я тоді гаряче дискутував зі своїми колегами-рухівцями, доводив, що не можна цього робити. Але дехто боявся, що інакше на референдумі люди не проголосують за незалежність. Помилкова точка зору. Переконали, проголосували б, і про все чесно сказали б людям. Адже для того, щоб щось зробити, необхідно усвідомити, що це треба зробити. А не тішитись ілюзіями.

Тепер знову вибір, коли говорять: “Україні треба йти до Європи”. Але Україна в Європі була завжди. Усім відомо, що частина українських земель мала свого часу столицю у Варшаві або у Відні чи Празі. А оця територія Донбасу, щодо якої дехто сумнівається, чи українська вона, чи це Європа? Це так запитують противники європейського вибору. Точніше, вони навіть і не противники, просто їм здається, що це легше — поїхати до кума в Росію, там “набухатися”, а от у Європі, де теж скрізь можна випити, цього такою мірою немає. Але ж ця час-

тина України свого часу теж належала до Європи. Давні грецькі поселення — це Європа того часу. Ми завжди були в Європі. А нині маємо зробити, якщо хочете, світоглядний крок: або йдемо так, як розвиваються всі цивілізовані країни, або пристаємо на позицію Росії. І тоді нашим дітям чи й онукам доведеться, не дуже чемним словом нас згадуючи, такі зробити той крок. А що сьогодні пропонує Росія? В отій “цукерці” вже справді є шкідливі речовини: жодного бачення майбутнього. Бо Росії, крім ностальгії за їхнім імперським минулим, немає чого запропонувати. Адже навіть газ колись закінчиться, а тут іще світ неминуче перейде на видобування сланцевого... Отож чуємо лише воляння: давайте будемо разом, Митний союз, інші союзи, — бо навколо кишають вороги (крім Венесуели)... А там, дивись, може, ми з барського плеча скинемо вам пару центів у ціні на блакитне паливо. А може, й не скинемо. Залежить, на яку ногу встанемо, і чи тяжке буде похмілля...

Зверніть увагу, що вже сам Олександр Лукашенко заявив, що Росія обдурила Білорусь, заманивши у так званий Митний союз, а тепер просто не виконує своїх обіцянок... Навіть бацька прозрів...

Росія, вустами Путіна і російського патріарха Кіріла, володає, що ми, Росія й Україна, повинні жити спільно, дотримуватися православно-слов'янських цінностей. Вибачте, що це таке, православно-слов'янські цінності, у XXI столітті? Тоді я не дуже розумію, що робити Казахстану в Митному союзі? І чому православно-слов'янські? А якщо слов'яни не православні, то це люди другого сорту? Наприклад, поляки.

— У Москві щодо слов'янства взагалі рахують тільки до трьох: Росія, Україна, Білорусь. Хоч слов'янських держав у Європі більше десятка...

— Та й у цих трьох державах не лише православні, є католики, протестанти, мусульмани, яких доволі багато, є агностики, атеїсти. Москва ж пропонує хопатися за минуле. Але минуле треба знати, розуміти, поважати та будувати майбутнє.

— Ви пригадали, що коли ми йшли до референдуму за незалежність, дехто твердив, що ми, мовляв, автоматично станемо замощними. Чи не повто-



рюється ця помилка зараз, коли, агітуючи за Євросоюз, дехто теж твердить подібне?

— Сьогодні багато мислячих людей, які розуміють ситуацію. Є досвід низки країн, що увійшли до ЄС. Наприклад, Прибалтика. Пригадайте економічну війну, блокаду, яку чинила проти них Росія. Але як тільки прибалти вступили до ЄС, їх став “поважати” східний сусід. Уже не повелитель, а один із сусідів. Бо вони дістали захист цілої європейської спільноти. Те саме буде з Україною. Чому оця економічна війна Росії проти України набуває особливої непримиренності? Бо Росія розуміє: як тільки буде підписана Угода про асоціацію ЄС і України — це вже кінець її захланно-експансіоністських прагнень. Далі — роки непростого входження у європейську спільноту. Ми самі творитимемо свою історію!

А от виникає таке питання: чому ж затяті противники європейського вибору їздять на європейських автомобілях, ігноруючи “лади” та “волги”? Чому ще з радянських часів намагаються придбати імпортні шмотки? Є два варіанти: або працюємо і собі робитимемо такі речі, або давайте взуємо постолі і ходитимемо десь там, “у расейської глибинці”.

Тут питання про цивілізаційний вибір. А те, що треба працювати, це очевидно.

— Останнім часом проішовхується така ідея, що, мовляв, європейські цінності не для нас. Що там світ насилля, стрілянини, геїв і т. ін.

— А в нас нема стрілянини, нема врадіївських чи миколаївських гвалтівників? У нас не стріляють на вулицях, зокрема й у Києві? Немає ідеальних суспільств, у всіх є проблеми. Питання в тому, як вони вирішуються. Скажімо, в країні з реально демократичним законодавством і правовою системою засудили прем'єра Берлусконі за реальні злочини, і він сидить у в'язниці. Чи можете уявити, щоб у нас (якщо це не політично вмотивований вирок, як щодо Тимошенко) хтось відповів за скоєні злочини? Колищо буде й це, але то далекий

шлях. У європейських країнах стражі порядку не дали б утекти ректору-хабарнику! А якби таке трапилося, то міністр внутрішніх справ пішов би у відставку. Там ще цінуються поняття професійної і людської честі. Там навіть за плагіат і купівлю диплома чи звання держслужбовців звільняють із посади. А у нас за плагіат не дозволяють виключити студента! Пригадую, як на парламентських читаннях із питань освіти я наполягав на тому, щоб вишам дозволили позбавлятися плагіаторів. Але тодішній перший заступник голови Верховної Ради Адам Мартинюк заперечив: “То це ж усіх треба буде виключати”. То був не жарт, ви ж знаєте, що товариш Адам ой який серйозний і принциповий чоловік, він бо ж комуніст твердопереконаний...

Звичайно, є спроби дискредитувати європейське життя. Але найбільша дискредитація — це коли заплічувати очі і казати, що в Європі все прекрасно, і ми за один день станемо високорозвиненою, демократичною країною. На жаль, ні, адже це тривалий процес. Мало досягти цивілізованого життя, його треба обстоювати щодня і кожним своїм вчинком.

— Але є серйозніші заперечення. Це коли твердять, що не треба нам ні в Митний союз, ні в Європейський. Що у нас має бути якийсь свій “особливий шлях”.

— Примітивне уявлення. В сучасному світі вижити “особливим шляхом” неможливо. Нині змінюється структура світу. Сьогодні може бути (на жаль, бо я б цього дуже не хотів) і “віртуальна” Україна. Ото сидять в Інтернеті українці з усього світу і творять між собою свою державу. Але у світі сучасних технологій, коли все зв'язане між собою, неможливий якийсь “свій шлях”. Насправді це псевдотеорія, що постає на уявленнях XIX століття.

— Ініціатори Національного круглого столу у своєму маніфесті закликали до участі всі політичні сили країни: владу, в особі її найвищих представників, парламентську більшість і пар-



ламентську опозицію. Відгукнуться? Чи не стане це круглим столом лише опозиції?

— Запрошувати треба всіх, включно з комуністами, які, розумію, не прийдуть. Але це буде показник зрілості тої чи тої політичної сили. Прийти на круглий стіл — це не означає, обов'язково його підтримати. Круглий стіл для того, щоб обговорювати проблеми. Висувати свої аргументи і намагатися переконувати опонентів, навертаючи їх “на свою віру”. Не лягати, а доводити. Щодо влади, то неучасть буде великою помилкою, проте, сподіваюся, вона не буде зроблена. Тим більше, влада останнім часом виявляє (правда, доволі обережно) своє бажання все-таки підписати Угоду. Думаю, представники влади будуть. Що стосується опозиції — вона теж буде. Ми вийшли з цією ініціативою як пересічні громадяни України. Жоден із нас не є членом будь-якої партії, хоч, звичайно, має свої політичні симпатії.

Врешті, показовий досвід Польщі кінця 80-х. Коли генерал Ярузельський провів переговори з лідерами “Солідарності”, яких він свого часу посадив до в'язниці. І всі учасники того знаменитого “круглого столу” зрозуміли, що їм треба домовитися в головному: є Польща, незалежна, демократична, вже не сателіт Радянського Союзу. А далі давайте будувати державу. Вийде те, що захоче народ, на що він здатен. Підозрюю, що не останнім аргументом Ярузельського була й турбота про свою майбутню долю, і реальну, і історичну.

Те ж потрібне й Україні. Ми ніколи не матимемо людей з однаковими поглядами. Завжди буде влада, опозиція. Але якщо нами керуватиме одна мета, все буде гаразд. Адже ми живемо в розумній і потенційно багатій країні, де все можна зробити. А коли ж її штучно намагаються поділити, сказати, що оті мають рацію, а інші — ні, це неправильно.

— Що може бути спільним знаменником?

— Нормальне життя. А нормально жити — це дати дітям нормальну освіту, мати можливість працювати, заробляти гроші, вести достойний спосіб життя, розвиватися культурно. І нарешті всі повинні бути рівні перед законом. Тоді дуже багато чого зміниться. Адже нині судова система — просто знущання над демократією.

— Рівність перед законом — це одна з європейських цінностей.

— Безперечно. А фактичну нерівність, між іншим, найважче буде у нас перебороти. Вже пішли метастази. Торік я провів цікавий експеримент. Розмовляв з абітурієнтами, які йшли на наймодніший у нас факультет — правничий. Запитав, чому вони йдуть на правників, що знають про юриспруденцію і найцікавіше — ким би хотіли стати після закінчення навчання, адвокатом чи прокурором? Жалким для мене виявилось те, що всі сказали — “прокурором”. Карати людей. Хоч адвокат — той, хто їх захищає. Ось таке скособочення...

Спілкувався
Петро АНТОНЕНКО

Ігор ГАЛУЩАК,
Львів

“Шевченкові національні формули-настанови, формули-сподівання, формули-застереження — це адресовані нам, його нащадкам, заповіді для утвердження української нації, консолідації світового українства, побудови української держави, збереження і плекання української національної ідентичності. Прорвавши заслону століть, вони прийшли до нас сьогоднішніх, щоб знайти відгук у нашій думці й нашому чині. Слово Тараса вже майже дві сотні літ на сторожі нашого українського буття і вистражданої незалежності як велика правда, як пересторога, як любов. Конгрес — ще одна нагода для осмислення на-



— Коли Вас обрали головою СФУЖО?

— У жовтні 2012 року на X Конгресі Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. До речі, Конгрес, що відбувався у Торонто, у Громадському центрі Українського Національного Об'єднання, відбувся під гаслом “Разом працюємо, будемо і захищаємо”. На ньому ми окреслили дорогу жіночого руху на 5 років.

— Чим Ви займалися до обрання головою СФУЖО?

— Я виконувала обов'язки англомовного секретаря, очолювала комітет із протидії торгівлі людьми. Різні акції — дискусії, імпрези — проводили в Україні. А головна діяльність — зв'язок з ООН. Ми розпочали програму при ООН — “Сине серце”.

— Що це за програма?

— Нині досить болюча проблема — торгівля людьми, передусім жінками. Тому ми ознайомлюємо суспільство з цим ганебним явищем. А отже, мобілізуємо свої зусилля на ефективну протидію цьому злу і ще тісніше співпрацюємо з комісією ООН, якраз у рамках програми “Сине серце”.

— З чого Ви почали свою діяльність як голова СФУЖО?

— Цікавилися виборами до Верховної Ради України в жовтні минулого року і змушені були висловити занепокоєння ситуацією в Україні. З огляду на те, що ООН оголосив 2012 рік роком дівчини, я у своєму виступі на X Конгресі згадувала і про це, а також про важливість ролі родини у житті кожної з нас. А Ірина Ключковська на X Конгресі СФУЖО говорила про родинні цінності. І ми вирішили обрати тему “Родина” як пріоритетний напрям роботи СФУЖО 2013 року. Адже роль родини в українців — найвагоміша у формуванні світогляду молоді людини.

Усе моє життя — це захоочування своєю роботою дівчат і мо-

Із нагоди 200-ліття Кобзаря

У Львові 23–24 серпня відбуватиметься Міжнародний Конгрес “Світове українство як чинник утвердження держави Україна у міжнародній співпраці: “...землякам моїм в Україні і не в Україні...” з нагоди 200-ліття Тараса Шевченка. Місце проведення — Національний університет “Львівська політехніка” головний корпус, вул. С. Бандери, 12. До участі в Конгресі зголосилося понад 400 представників із 30 країн світу й усіх областей України. Ініціатор заходу — Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою (МІОК) Національного університету “Львівська політехніка”.



Ірина Ключковська

ших кроків і пошуку нових шляхів до омріяної поетом єдності земляків “...в Україні і не в Україні”, — наголошує Ірина Ключковська, директор МІОКу та голова Орга-

нізаційного комітету Конгресу.

Участь у Конгресі візьмуть визначні діячі Світового Українства: Євген Чолій, Президент Світового Конгресу Українців; Ярослава Хортяні, Голова Європейського Союзу Українців; а також Валерій Чалий, заступник Генерального директора Центру Разумкова, заступник міністра закордонних справ України (2009–2010 рр.); Євген Сверстюк, лауреат Національної премії України ім. Т. Шевченка та ін.

Основні заходи у межах Конгресу — дві конференції: IV Міжнародна науково-практична конференція “Світове українство як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спіль-

ноті: “...землякам моїм в Україні і не в Україні...” та II Міжнародна науково-практична конференція “Тарас Шевченко та кобзарство” та низка різноманітних заходів — презентації відеопроєктів, книг та інструментів, покази фільмів української діаспори, численні виставки українських дизайнерів, зокрема Роксолани Богуцької, митців із сучасною інтерпретацією Шевченкіани, виставки, присвячені Голодомору (повна програма Конгресу на сайті: www.miok.lviv.ua).

Орисю Сушко: «Ми молимо Бога, щоб був милостивий до українців»

18 і 19 серпня 2013 року у приміщенні Національного університету “Львівська політехніка” тривали Річні Наради Світової Федерації Українських Жіночих Організацій. Керівники жіночих організацій (асоціацій, товариств) прослухали звіт Орисі Сушко, голови СФУЖО, звіти складових організацій. А ще — цікаві доповіді: директора Міжнародного інституту освіти, культури і зв'язків із діаспорою Ірини Ключковської, Ростислави Федак, заступниці голови Союзу Українок (Україна) (“Соціально-культурні програми українських жіночих організацій як чинник державотворення”); Марти Кічоровської-Кебало, представника СФУЖО до ООН, Марти Богачевської-Хом'як, керівника Лекторію Союзу Українок Америки з жіночих студій УКУ. “З приїздом на свою землю” привітала присутніх Почесний голова Української ліги жінок Дарія Гусяк. До присутніх з привітанням звернувся Євген Чолій, президент Світового Конгресу Українців.

“Сподіваюся, що світла подія — 22-га річниця Незалежності України, яку відзначатимемо вже через кілька днів, — зміцнить нас, українців, — сказала у вступному слові голова СФУЖО Орися Сушко, — що незгасний відблиск того торжества освітить нам творчий шлях Самостійної, Соборної, Незалежної Української Держави”.

Розмовляємо з пані Орисею Сушко щоб ви, шановні читачі, познайомилися ближче з новообраним головою Світової Федерації Українських Жіночих Організацій, працівники якої прагнуть вирішувати проблеми сучасного українського жіночого руху в рамках національного державотворення.



лодих жінок з українських родин, аби вони вступали в наші, українські, організації, бо хто ж готуватиме нам гідну заміну на майбутне, як не ми?

— Тема “Родина” — досить широка, чи не так?

— Це і взаємини в самій родині, і стосунки між старшим і молодшим поколіннями, зв'язок між ними, пошана до батьків, збереження української мови і традицій, патріотичне виховання.

— З якого року Ви у СФУЖО?

— Із 2005-го. До того працювала головою в Союзі Українок Канади, членом Консистоїї Української Православної Церкви в Канаді...

— Коли вперше приїхали відвідати рідну землю?

— 1983-го. І коли побачила столицю України, постояла бі-

ля Дніпра, подивилася на золоті бані соборів, — була зворушена. Бо змалку чула, читала про це все, а тепер побачила... Добре, що ми є по всьому світу. А там, у Канаді, ми народилися і вирости, там наше коріння. Тож мусимо підтримувати українську громаду, головне — виховання в національному дусі. Завжди співаємо разом із маленькими дітьми — “Боже, великий, єдиний, нам Україну храни!”. І молимо Бога, щоб був милостивий до України...

— Добре було б, аби діаспора могла ефективно впливати на дії уряду тієї чи іншої країни, аби вони толерантно ставилися до України, не повторювали: мовляв, боймося розгнівати Росію. Словом, аби Захід нас не здавав.

— Ми намагатимемося це робити, впливати на уряди різних

країн. Але, якщо чесно, це не завжди вдається.

P.S. “На закінчення мого прощального слова хочу висловити віру в те, що прийде день, коли Україна стане однією з найсильніших держав світу, бо український народ має на це сильний науковий потенціал, багатотисячлітню культуру, тому потрібно сміливіше заявляти про себе в світі, гордитися своїм походженням, а молоді — достойно нести Український державний стяг та розмовляти українською мовою.

Я вірю в Україну, у мій Український народ і його щасливе майбутнє!” (Марія Шкамбара, екс-голова, нині — Почесний голова СФУЖО).

Спілкувався
Богдан ЗАПІЗНЯК



Родом із Кордишева

Селу Кордишеву на Тернопільщині виповнилося 500 років! З цієї нагоди впродовж двох днів тут відбувалися урочисті заходи. Гості та місцеві мешканці мали нагоду взяти участь у мистецько-краєзнавчому дійстві “Моє село — душі Великдень вічний”, під час якої відбулися символічні мандрівки сторінками історії села, зустрічі з відомими земляками і презентація книги “Кордишів: минуле та сьогодення”. Кульмінація свята — фестиваль за участю художніх аматорських колективів села та області, а окраса дійства — незабутній концерт Національного заслуженого академічного народного хору України імені Григорія Верьовки.

Мудрий скарбничий — пам’ять людська. Вона зберігає звичайні, нічим непримітні, з першого погляду, бувальщини, наче знає: настане у житті людини такий час, що вони оживуть знову, осяються промінням почуттів і винагородить її поезією, ім’я якій спогади...

Григорій Тютюнник

Галина ДАЦЮК,
член Національної спілки журналістів України

Як аксіома: дорога до себе починається з села — маленької краплинки на мапі світу, мальовничого куточка північної Тернопільщини або Північно-Західної Волині. Твої мандрівці півтисячі літ!

Село — це правда про красу. Це сизий туман місяця і чисте плесо неба в узголів’ї ночі. Тиха колиска твоїх перших почуттів. Спомин і вічність. Розфарбований твоїм серцем простір поля, ставка, стежки, гір, лісу. Це нерозгадана таємниця неба. І прості, як світ, істини людських стосунків.

Кордишів — початок запитань із багатьма невідомими. Це крейдяна дорога понад ставом до бібліотеки. Перша книга — як відкриття Всесвіту, прочитана вже дорогою додому! І несміливе усвідомлення, що ти стала грамотною людиною.

Це прохолодна Шупінецька, яка пульсувала під вільхою у ритмі твого серця і, здавалося, що саме з неї почався твій білий шлях. Куди ж тече, думалося, де кінець її журливої пісні? Через багато років, коли зблисне лускою під крилом “Боїнга” Атлантика, ти реально побачиш краплину кордишівської води, що, як маленький інформаційний посланець, дотекла аж до Світового океану, несучи новину про село.

Із села ти взяла у світ пісню, яку співав тобі незрячий дід Іван — про Катерину, вражу бабу, яка нізачо не хотіла віддати Україну — “хоч наполовину”. Згодом дізнаюся, що називається пісня “Зібралися всі бурлаки...”, розшифрую ім’я вражої баби — цариці Катерини. У виконанні хору “Чумаки” ця пісня, як і сотні інших, відгукуватиметься у серці Кордишевом! А перші чутливі відгуки на українській пісенній феномен народжувалися в селі! Не хотілося йти гуляти у свято на вулицю, коли за столом батько починав: “Понад садом-садом та й пшениченька яра?..” Хотілося слухати! Особливо отієї, незрозумілої: “Рости, рости, черемшино”.

*Україно, Україно!
Україно, краю мій!
Я за тебе, Україно,
муки тяжкії терпів.*

Уже згодом дізнаюся, що автор пісні — Марко Боеслав, поет-повстанець, із тих лісів, “які республікою звались”, — наша слава й гідність, пекуча сторінка визвольних змагань, що народжувалися за якийсь десяток кілометрів — в антонівських лісах — і обпекли Кордишів!



Заслужений діяч мистецтв України Григорій Шергей та краєзнавець Анатолій Лукашук — автори книжки про рідне село та організатори ювілейних урочистостей

Останній бій прийняв у Кордишеві Василь Процюк — славний курінний УПА “Кропива”, чия могила доглядали кордишівці за вік часів, навіть, коли мовчали про це.

Село — правда про твою родину. Це моя бабуся Натал-

ка, яка навчила мене жати. Її руки нагадували мені зграбні вузлики. Вона так само зграбно в’язала ними снопи, що зблискували на сонці золотим русалчиним хвостом. Шрами від “укусів” польової русалки, яка захищалася гострим сер-

пом, збереглися й досі на моїх руках.

Із Кордишева почалося моє захоплення минушиною, що передалося від батька. Він знав багато пригод, був для мене учасником і підручником історії водночас. “Батьку, розкажи про колишне!”, — просила його, вічно заклопотаного. Шкодную, що тепер ні в кого розпитати про невідоме і вже назавше втрачене батькове село.

Кордишів — прихисток для твоїх щоденників і зошитів, які надійно сховані у святковій бабиній, з жовтеньким, як пшенична булка дном, скрині. Коли писали книгу “Історія одного журналістського курсу”, згодилися ті записки, світлин, щоденники, записнички, які бережуть свято життя і юності.

Кордишів — постійна праця пам’яті. Вона спонукає приїздити на могилки рідних людей. Як без них? Кордишів — це храм Покрови Пресвятої Богородиці. Це солодкий свято-купальський півнік на палячці, щасливий глиняний коник-свистунець і пісня лірника коло церкви у день Івана Хрестителя, яка лунає в серці струною жалю.

Селу 500! Воно молоде і старе водночас. Зморшкувате й вродливе. Здорове й немічне. Як і ми, Кордишів потребує захисту, що вимірюється силою нашої сердечної любові. Село прагне нашої пам’яті, усвідомлення його унікальності. Пригортаючись до нього, ми стаємо цікавішими собі. Пориноючи в

історію села, ми стаємо ближчими до Бога. Нитка пам’яті проступає через нашарування часу і втворює нам золотий клубочок справжності. І з тим клубочком ми знову відчуваємо себе допитливими дітьми. Наші спомини про село додають радості і рятують нас, коли життя стає нестерпним. Через історію села і наші спомини триває й утримується зв’язок поколінь, пишеться справжня історія України.

Книжка “Кордишів: минуле та сьогодення”, яку презентували у рамках святкових заходів із нагоди 500-ліття — маленька чарунка у загальному шільнику української історії. Упорядники видання — Григорій Шергей та Анатолій Лукашук намагалися подати історію рідного села якнайповніше та об’єктивно. У документально-краєзнавчому нарисі на загальноукраїнському тлі — від давнини до сучасності — розгортається історія одного з найпривабливіших, наймальовничіших сіл тернопільської Волині. У книзі використано величезний пласт архівних та археологічних матеріалів, спогадів очевидців, світлин. “У той же час ми усвідомлюємо, що далеко не все знайшло відображення у книзі. Поза берегами книги залишилося немало цінного, такого, яке ще належить записати і узагальнити від жителів села”, — свідомо зауважують автори.

Але ж це перша справжня книжка про село! Це той поштовх, який неодмінно зверне родини до сімейних реліквій, споминів, світлин, записів, історій, документів. От у чому її унікальність!

А я вирішила запропонувати читачам “Слова Просвіти” кілька фактів про перші паростки “Просвіти” у селі. “Кордишівський кооперативний союз споживачів” створено 16 вересня 1921 року, який і дав поштовх до освітньої роботи.



Хор Свято-Покровської церкви 1932 р.



Кордишівці Панас Миронович та Іван Термен були членами Товариства “Просвіта” з 1920 року, вони стали її засновниками у Кордишеві. Про це красномовно свідчить лист:

До шп. Івана Івановича Термена,

голови читальні с. Кордишеві 9.XII 1927 р.

Високоповажний Іване Івановичу!

Нав'язуючи до нашої попередньої розмови в справі доцільної постановки просвітної роботи та обмірковуючи ті шляхи, якими б та робота мала розвиватися, ми погодилися з Вами на тім, що для успішної просвітної роботи необхідно запросити агронома.

Разом з тим Ви зазначили, що Ви особисто готові давати на просвітню роботу взагалі 150—200 зл. місячно. Оскільки Ви не перемінили свого рішення і готові такі датки складати, я прошу про це повідомити мене листово. Не потрібно говорити про те, як би Вам громадянство було вдячне за таку допомогу просвітній справі.

Прийміть запевнення правдивої до Вас пошани”.

30 травня 1926 року мешканці Кордишева звернулися до Повітового Товариства “Просвіта” в Кременці за дозволом відкрити у селі читальню “Просвіти”. Ініціаторами були: місцевий землевласник Іван Термен, який став головою сільської просвітнянської організації та Панас Миронович. Організація почала активно працювати, доносячи культуру до села. У державному архіві Тернопільської області зберігається “Переписка з Кременецьким повітовим староством, заяви членів правління товариства “Просвіта” про видачу дозволів на проведення вечорів самодіяльності і звіти про проведення їх” від 30 травня 1927 року до 2 травня 1928 року.

Із цього документа дізнаємося, що 13 червня 1927 року (на другий день Зелених Свят) силами аматорського гуртка сили Марка Кропивницького “Невольник”. Після вистави були танці. 7 липня цього року на Різдво Івана Хрестителя знову відбувся показ цієї вистави, а на свято Петра і Павла — вистава “На перші гулі” та “По ревізії”. Кожна вечірка



Сільські аматорки

закінчувалася загальними танцями.

1927 року Панас Миронович у Кордишеві заснував кооперативну споживчу касу. Крім того у селі діяли кооперативні товариства “Надія”, “Сільський господар” та інші.

Документ державного архіву Тернопільської області підтверджує, що 13 листопада 1927 року у Кордишеві відбулося велике “Свято книжки”. У програмі цього дійства, що відбулося “о першій годині після полудня” — пісні “Мово рідна” та “Зійшов місяць”, “Віють вітри буйнесенські”, “Ой у гаю, гаю” у виконанні сільського просвітнянського хору. Декламували й поезію: “Мово рідна” Сидора Воробкевича, “Учітєся, брати мої” Тараса Шевченка. Закінчили свято духовним славнем України “Боже великий, єдиний”. А ввечері у громадському магазині відбувся перегляд вистави Івана Франка “Учитель”.

7 липня на відповідальність Івана Термена відбулась вечірка за програмою: “Як ковбаса та чарка” — жарт на І дію Михайла Старицького та “На перші гулі”. Танці до 4 год. ранку”. Дохід, отриманий від проведення культурних заходів, використовували на потреби хати-читальні. Також вишуквалися різні способи для забезпечення роботи “Просвіти”. Про це йдеться, зокрема, у листі ради читальні села від

20 червня 1928 року до повітового товариства “Просвіта” у Кременці: “З огляду на те, що 7 липня (24 червня ст. ст.) в день пам'яті Івана Хрестителя відбудеться в нашій церкві відпуст, на який збирається дуже багато народу, маємо шану просити Т-во “Просвіта” здобути дозвіл на переведення карнавальної збірки в с. Кордишеві, коло церкви. Увесь збір буде призначено на культурно-освітні цілі читальні”.

Польська влада намагалася заборонити розповсюдження української культури та духовності на селі. У часописі “Свобода” від 18 травня 1932 року повідомляється: “Дмитро Лавренко з Мізюринців, пов. Кременець, який служив як скарбник у млині І. Термени в Кордишеві, зорганізував хор при культурно-освітньому відділі споживчої кооперативи. Вечорами скликав співаків на проби і вчир співаки Службу Божу в Українській мові. Несподівано прийшов під час проби поліціант

зі Шумська, списав протокол, позаписував присутніх, між ними 10-літніх дітей. Лавринюкович поліціант заявив, що як він не припинить цієї роботи, то його заарештують”.

Але вихід знаходили і з таких ситуацій. У церковному архіві села Кордишева збереглися нотні зошити, де на перших сторінках — пісні для хору польською мовою, а наступні сторінки — українською: “Ой пушу я кониченька”, “Розрита могила”, “Боже, великий єдиний”, “Коли ми вмирили” та інші, “Заповіт”.

В американському часописі “Свобода” від 31 травня 1922 року видруковано “Комічний випадок мав місце в с. Кордишеві”.

“Тут кооперативне споживче товариство мало організованого відсвяткувати Шевченківські дні і на це просило дозволу староства. В самий день святкування 11.III. Б. р. до Кордишова прибув комендант поліції разом з поліцаєм, спинив першого стрічного дядька і, вийнявши папірця з ки-

шені, запитав: “Где же живє п. Тарас Шевченко?” Дядько відповів, що такого в селі зовсім немає.

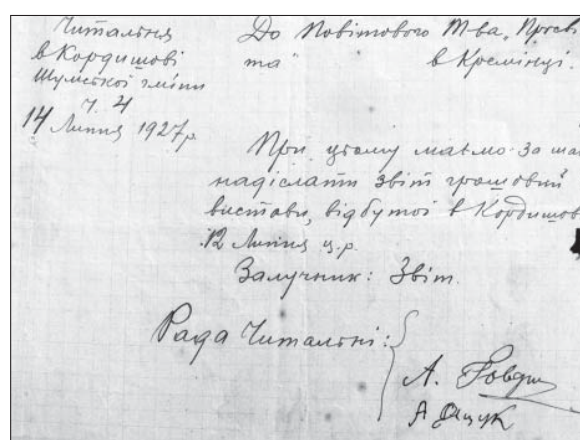
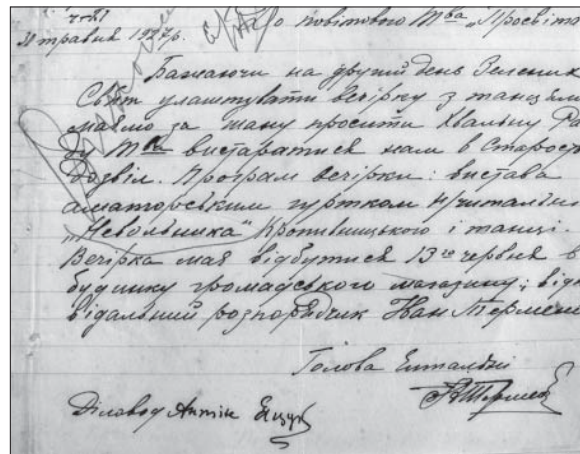
Комендант такою відповіддю не задовільнився, після за солтисом, а за відсутністю останнього взявся за десяцького: “Поведа, где же живє п. Тарас Шевченко?” Той відповів, як і попередній, що такого в селі немає, а коли невірний комендант почав суворий допит далі, той сказав, що був Тарас, але не Шевченко, і вже кілька літ, як вмер. Комендант став пояснювати, що у того Шевченка повинна нині бути вечірка з декламаціями та співами, але все дїставав одну відповідь: такого в селі немає.

Так сварючи десяцького пішов комендант до крамниці кордишівського товариства. Вступив до крамниці, провірів папент, став оглядати стіни та й спинився на Тарасовому портреті. “А то хто?” — запитав він прикажчика. “Тарас Шевченко!”, — відповів той. “А ти же поведзля же такого нема!” — витрищився він на десяцького. “Где он мешка?” — запитав він нетерпляче. Йому розтлумачили, що поет Тарас Шевченко давно вмер і що в Кордишеві ніколи не мешкав. Комендант тоді витяг папірця з кишені і ткнув його під ніс десяцького та прикажчикові. “А то що?” А в тому паперові значилося лише, що в пам'яті Тараса Шевченка має бути влаштований в Кордишеві вечір. Йому зрештою це і пояснили”.

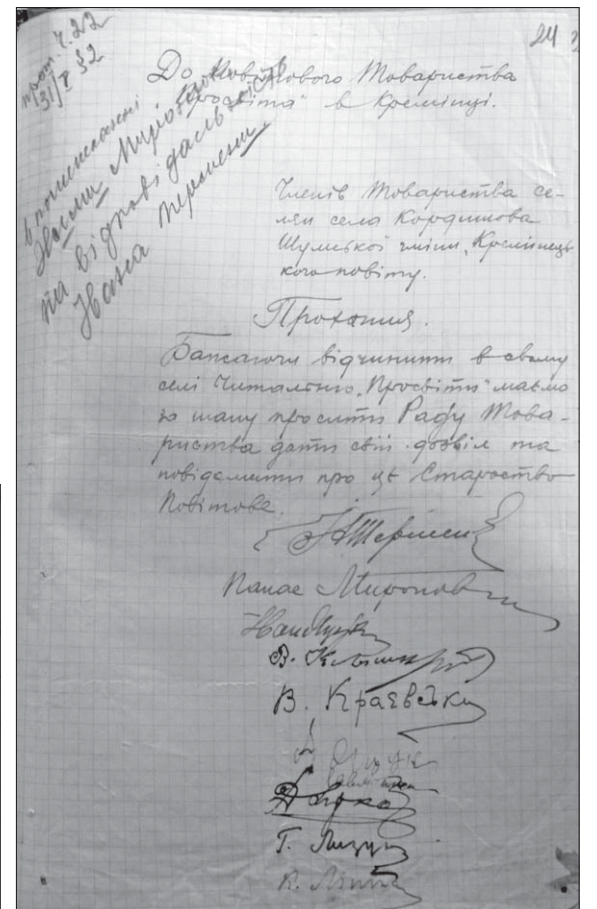
Це тільки маленька частина історії, яка триває. Спомини та документи засвідчують, що Кордишів завше був активним волинським селом, що серед моїх односельців працювали подвижники української просвіти, громадські діячі, які підтримували і берегли рідне слово, культуру, розуміючи громадську справу як невідмінну умову повноцінного буття. Як тут по-людськи не порадіти!



Лірник на святі Різдва Івана Хрестителя



Документи про діяльність кордишівської “Просвіти” 20-х років XIX ст.





Ярослав МОТИКА — глина і камінь

Нещодавно в селі Чишки Пустомитівського району на Львівщині встановлено пам'ятник Тарасові Шевченку. Автор пам'ятника — Ярослав Мотика, відомий український скульптор, лауреат Шевченківської премії та премії імені Василя Стуса, організатор та учасник виставки 10 українських митців у Римі. Цьогоріч він відзначає два ювілеї — 70 прожитих літ і 50 років творчої діяльності. Тема Тараса Шевченка посідає особливе місце в його творчості. У майстерні скульптора у Львові можна побачити кілька образів великого Поета. Ось “Шевченко молодий” — Тарас в енергійному пориві під час ходи. Є Шевченко нетрадиційний — одяг стилізовано під хітон, у якому можна розгледіти крила. “Шевченко на засланні” — лежача фігура замисленого митця, яку майстер подарував музеєві Тараса Шевченка при Палаці мистецтв у Львові. Чишківська постать Тараса Шевченка заввишки понад 2 метри, Кобзаря вирізьблено в камені з книжкою в руці.

— Як працювалося над новим образом Вашої Шевченкіани?

— Камінь-пісковик привіз із кар'єру, що у Тербовлі на Тернопільщині — це брила вагою понад дві тонни, заввишки понад 2 метри, завширшки 1 м 10 см × 1 м 20 см. Камінь досить твердий, та я здолав його, і тепер стоїть пам'ятник Тарасу Шевченку у селі Чишки на Львівщині.

— Пане Ярославе, що для Вас означає Тарас Шевченко?

— Поезія Кобзаря — невичерпне джерело натхнення для кожного українського митця. Недавно прочитав книгу Івана Дзюби “Тарас Шевченко”, яка справила на мене сильне враження. Нові знання надихали, коли створював цей монумент. Мені здається, що українці замало читають “Кобзар”, — українську Біблію на всі часи. Цим пам'ятником я натякаю — візьміть до рук Кобзаря, там є відповіді на всі питання! Я щасливий, що вкотре доторкнувся до великої теми “Тарас Шевченко”, коли вся мисляча мистецька Україна живе в передчутті святкування його 200-річчя.

— Ваша русалка вже кілька десятиліть прикрашає Стрийський парк у Львові, чаруючи своєю жіночністю і демонструючи майстерність автора. Як Вам працювалося над нею?

— Та русалка називається “Лілея”. Вродлива оголена юнка, яка задивилася на своє відображення у плесі озера, — то була моя перша творча робота, дипломна робота 1966 року, яку міська рада вирішила встановити в парку. Я прагнув оспівати в “Лілеї” зовнішню і внутрішню красу жінки.

— Не знати чого більше, чуттєвості чи духовності у Ваших роботах цього напрямку: “Поцілунок кентавра і скіф'янки”, “Закохані проліски”, “Поцілунок степової Музи”, “Монумент закоханим”, “Посидання”, “Закохані”, “Венера з дніпровської піни”, “Приборкання Лева”, які Ви неодноразово експонуєте на виставках у Львові, Тернополі, Луцьку, на Трієнале у Києві.

— Я б сказав, що в цих парах панує гармонійне поєднання емоційного потягу і водночас найвишого духовного злету, властивого закоханим.

— Із теми кохання логічно витікає тема материнства, яку ми спостерігаємо у низці Ваших Мадонн...

— А мати і дитя — це святе. І тут я йду за Шевченком: “Нічого кращого немає, як тая мати молода з своїм дитяточком малим...”

— Вважають Ваші роботи, присвячені Голодомору.

— То образ України, потерпаючої від голодомору.

— Західна Україна не знала цієї біди, перебуваючи у 1920—1930-х під Польщею та Австрією.

— Так, але моя бабця Стефанія розповідала, що інколи зі Сходу до нас приходили втікачі у пошуках роботи, шматка хліба. Цим проектом монумента я відаю данину поваги і співчуття Великій Україні, її пшеничним областям-скарбницям та “розкуркуленим” трударям-хліборобам, бідахам, які вмирили від голоду на своїх багатих чорноземах.

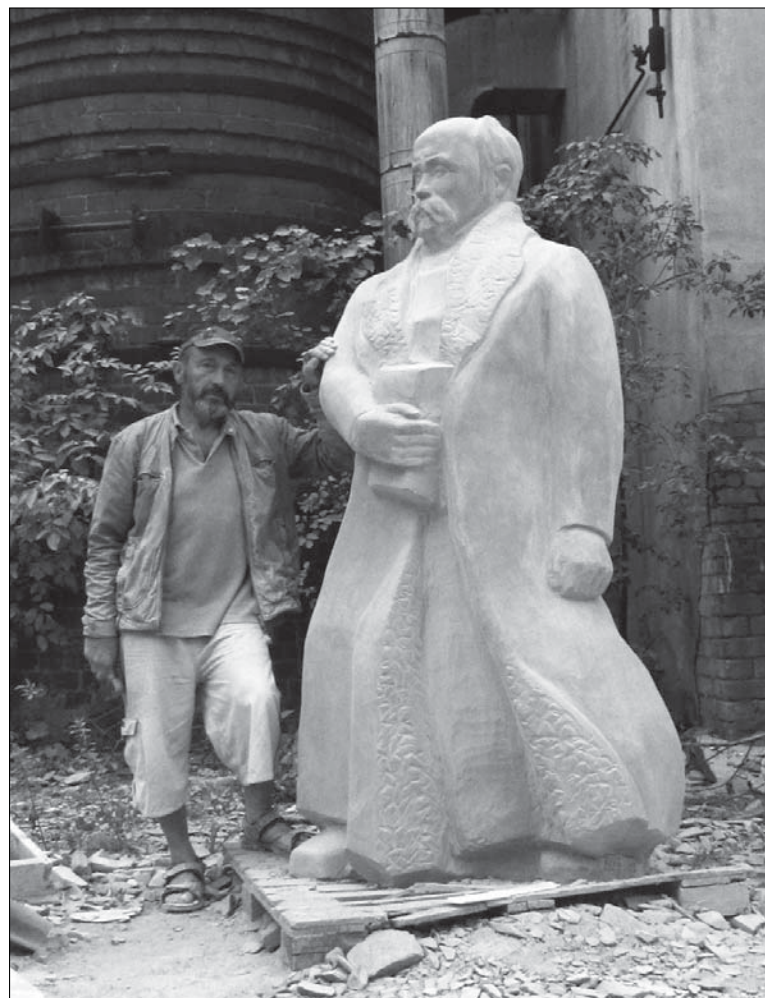
— Ми розмовляємо за кавою у Вашій майстерні, де бувало чимало видатних діячів мистецтва й літератури, деякі з них позували Вам. 1991 року завітав відомий художник, поет і мистецтвознавець Святослав Гордінський, американець українського походження, який залишив позитивний відгук про Вашу творчість у часописі “Образотворче мистецтво”. Тут бував скульптор із Канади Лео Мол (Леонід Молодожанин), який потім схвально писав про портрети, виконані Вами. Тут була герої України Степан Хмара і лауреат Шевченківської премії Валерій Шевчук, письменники Петро Шкраб'юк, Павло Федюк, Сергій Ткаченко. Ось перед нами скульптури Ліни Костенко. Розкажіть, за яких обставин Ви ліпили образ великої поетеси?

— На початку 1990-х Ліна Василівна прийшла до Львова взяти участь у вечорі в теа-

трі імені Марії Заньковецької. До мене в майстерню її привели директор Львівської картинної галереї Борис Возницький і заслужений (тепер народний) артист України Святослав Максимчук. Я запропонував виліпити її портрет. Вона заявила: “Я у Києві нікому із скульпторів не позую, а Вам попозую”. Це тривало всього лише годинку, я встиг вхопити лише головні риси її обличчя і фігури. Поглянувши на мою роботу, вона сказала: “В цього майстра оригінальний погляд” і підписала мені книжку “Вибраного”. А взагалі-то жанр роботи над портретом дуже цікавий. Головне — моделювання об'єму в просторі. Як відомо, об'єм має три виміри, а в мистецтві є четвертий, найскладніший — ти мусиш проникнути в глибину образу, коли портретуєш, маєш відчуті окрім характерних рис портретованого, його внутрішній стан.

— У Вашому творчому доробку галерея українських достойників: погруддя Івана Франка, постать у кріслі першого президента України Михайла Грушевського, оригінал якого Ви подарували Львівському музею імені М. Грушевського, постать Григорія Сковороди, яких Ви ліпите з уяви, а також багато обличчя наших сучасників. Наразі впізнаю портрет видатного художника, лауреата Шевченківської премії Івана Марчука, виконаний, певно, в стилі експресіонізму.

— Ми давно товаришуємо з Іваном, він кілька разів бував у моїй майстерні. На початку 1990-х Марчук робив виставку своїх робіт у Музеї народної архітектури у Львові, і я ліпив його з натури. Ця робота вистав-



лялася у Львові та Тернополі. У стилі експресіонізму я виліпив портрет художника Романа Сельського, копію якого Ви бачите, а оригінал придбала у мене Картинна галерея Львова.

— А це Борис Возницький?

— Так, я ліпив його у 2008-2009 роках, спершу в образі Сфінкса, лева з людською головою, а пізніше створив бронзове погруддя до 85-ліття видатного діяча культури України і подарував його Львівській галереї мистецтв, тепер вже імені Бориса Возницького. А ось портрет мого друга, художника, лауреата Національної премії імені Т. Шевченка Івана Остафійчука, це копія, оригінал я подарував Іванові на 70-ліття.

— А хто цей інтелектуал з замисленим виразом обличчя? Пане Ярославе, як це взагалі можливо, глиною передати емоцію?

— Це портрет художника Романа Турина, мого дядька по батькові, який першим помітив мої художні здібності й запросив мене до Львівської дитячої художньої школи, директором якої він був. Моя вдячність і любов до дядька Романа вишли з мого серця, перейшли у пальці, які працювали з вологою глиною. А далі вже справа техніки. Випалено в печі і портрет готовий.

— Коли відчували потяг до глини? Ваш перший досвід ліплення?

— Малим я бавився, ліплячи з пластиліну різних псів, коней, людей. І виставляв свій наївний доробок на кахляну піч. Справа була влітку, а зимою, як тільки піч затопили, всі мої фігурки розплавлялися. І тоді я сказав собі: “Виросту і різьбитиму в камені, щоб стояли вічно!”

— Чому обрали саме скульптуру?

— Можливо, то вона обрала мене. Скульптура з усіх видів мистецтва найбільше набли-

жена до природних форм. Тут і об'єм, який можна споглядати, і багатство ракурсів. Скульптура відкриває для мене гармонію світу — об'ємно-просторову й часову.

— Пане Ярославе, Ви — “дитя війни”, походите з Тернопілля. Розкажіть про своє дитинство, юність, становлення.

— Вони проминали в злиднях, важко й бідно. Мій тато, Микола Григорович Мотика відбув 12 років у ГУЛАГу, мама поневірялася з трьома дітьми, мною, моїм братом і сестрою. Брат помер, а ми переїхали до Львова. Далі дитяча художня школа, навчання під опікою Романа Турина, який уважно стежив за розвитком моїх здібностей, дарував мені книжки з мистецтва, ввів у коло своїх товаришів-художників. Потім закінчення Львівського інституту прикладного та декоративного мистецтва, який відкрив мені шлях у світ творчості.

— В Європі знають Ваш пам'ятник до 1000-ліття Хрещення України-Руси в місті Генку (Бельгія) та інші.

— Пам'ятник у Бельгії я створив на замовлення місцевої української діаспори. Цікаво, що замовники хотіли, щоб скульптор був неодмінно з України і камінь щоб теж був з України. Вони обрали мене. Я поїхав до Тербовлі, де добули 3-тонний блок каменю-пісковика рожевуватого відтінку. Привезли його до Генку і там я витесав великий хрест, на фасаді якого створив образ князя Володимира і княгині Ольги, які освячують Україну-Русь. Із тильної сторони Хреста зобразив пієту (зняття Ісуса з хреста і оплакування його). Відкриття цього пам'ятника приурочили до 50-річчя поселення українців у Бельгії. В урочистостях взяли участь Посол України в Бельгії та бельгійські урядовці, а також артисти з Києва.





— Ваш мідний пам’ятник Покрови Божої Матері в місті Бузьку на Львівщині вражає незвичністю та оригінальністю форми.

— Це був перший пам’ятник Незалежній Україні до першої річниці всенародного референдуму про відділення України від тюрми народів — СРСР. Там я застосував лаконічні форми і геометризм, та ще деякі риси візантійського стилю, поєднавши його з українською національною традицією, як робили це славні бойчукісти.

— Значне місце Вашої творчості — пластика малих форм із глини: янголи, мами, козаки, підсвічники та інші чудові речі, які випромінюють добру енергетику. Ви даруєте їх друзям і знайомим, здаєте до художніх салонів. Вони теплі на погляд і на дотик, не обпалюють, а зігрівають...

— Я працюю, черпаючи свої образи з народного побуту (“Пліткарки”, “Сварливі баби”, “Гаварецькі гончарі” тощо), з народної пісенної творчості (мамаї, козаки), зі Святого письма (Миколай Чудотворець, Різдвяні янголи, Богородиця). Коли я їх ліплю, а потім випалюю в печі, мрію, щоб вони потрапили в добрі руки і прикрасили інтер’єри людських осель. Люблю своїх малюків, і насичую їх цією енергети-

вали свої макітри та глечики, і випалив у їхніх горнах. Директор Львівської картинної галереї Борис Возницький, побачивши мої вироби, порадив передати їх у постійну експозицію до Олеського замку, де вони зараз і перебувають.

Глина — прекрасний матеріал для творчості, вона пластична і можна швидко виліпити те, що задумав. Якщо не вдається, помнеш і розпочинай знову. І ось на твоїх очах народився новий твір, і коли глина висохне, кладеш його у піч при температурі 1000 градусів, глина спікається, стає твердою і може зберігатися тисячу років.

— А як щодо каменю? Він чинить спротив?

— Тут зовсім інший підхід. Адже не можна нічого доліпити, тут навпаки тільки відбавляеш зайве, щоб добути те, що задумав. А воно десь там, у глибині каменю. І потрібно довго до нього йти, поки дістанешся до серцевини задуму. А на перешкоді стоїть твердість каменю...

— І потрібно докласти чимало зусиль, щоб здійснити задумане...

— Допомагають технічні засоби, які потрібно міцно тримати в руках: електричний відбійний молоток, чи “болгарку”, на яких є диск з діамантовим напильником, і, зодягнувши спеціальну захисну маску, окуляри, методично врізаєшся у глибину, відрізаючи зайве від брили, і пірнаєш дедалі глибше. Я не довіряю цю грубу тяжку роботу каменотесам, тому що найкращий каменотес зробить це механічно, і при цьому можливі втрати, я ж маю в голові свій задум, а на аркуші паперу ескіз майбутнього пам’ятника. Тому роблю все сам. Якщо брила велика (камінь у 2—3 кубічних метри), то відходів багато. Та коли вже наближаєшся до реальних форм образу, починається делікатна обробка деталей. Стає дедалі цікавіше, бо щоразу народжуються і вилущуються реальні об’єми задуму. Потім шліфування та полірування — і пам’ятник готовий! Віднині він живе своїм життям, незалежно від тебе. І дарує радість тобі й людям. Звісно, якщо зроблено талановито.

— Пане Ярославе, Вашим друзям добре відоме Ваше хобі — збирання камення.

— Давно захоплююся красою каменю. Скрізь збираю цікаві за формою і кольором камінчики, потім створюю з них композиції, які збираюся виставити в художній галереї. Природа — найкращий Творець прекрасного, інколи вона дарує готові шедеври нерукотворного мистецтва.

Спілкувалася
Леся СТЕПОВИЧКА,
м. Дніпропетровськ

Емаль: від Скіфської пекторалі...

Микола ТАБОРИТ

Відкриваючи прес-конференцію з нагоди цього свята, генеральний директор НМУНДМ Адріана Вялець наголосила, що автором ідеї, ідейним натхненником і організатором цього фестивалю “була чарівна, талановита, незабутня Юлія Бородай, якої, на жаль, сьогодні немає з нами”.

— І другий фестиваль, — сказала вона, — ми присвячуємо її світлій пам’яті. Без неї фестиваль осиротів. І коли музей готувався до його проведення, були моменти, коли здавалося, що, можливо, він і не відбудеться: немає отого серця, отого пульсу, який дала Юлія Бородай. Але люблячи, пам’ятаючи про неї, всі вирішили, що цю справу треба продовжити. Тим більше, що її підтримав і Олександр Бородай.

Порівняно з минулим міжнародним фестивалем емалі географія учасників розширилася. Нині участь у ньому беруть 53 художники з Грузії, Росії, Польщі і, звичайно ж, України. Представлено 150 творів.

Зоя Чегусова, доктор мистецтвознавства, вважає, що цей фестиваль надзвичайно важливий для української культури. Адже Київ ще до доби Київської Русі (навіть золота Скіфська пектораль має вкраплення емалі) був колицкою цього старовинного виду мистецтва, а нині стає родючим ґрунтом для розвитку сучасної емалі.

До кінця серпня триватиме в Києві, в стінах Національного музею українського народного декоративного мистецтва фантастична феєрія емалі — один із найцікавіших фестивалів найоригінальнішого і найстародавнього виду мистецтва. Це вже II міжнародний фестиваль емалі в Україні, організаторами якого виступила, крім музею, творча майстерня Олександра Бородая. А присвячено його вдячній пам’яті художниці, яка стояла біля витоків і утвердження сучасного емальєрного мистецтва разом зі своїм батьком, Юлії Бородай (1974—2012).



Учасники прес-конференції II Міжнародного фестивалю емалі в Україні (зліва направо): Т. Ільїна, О. Бородай, О. Новодережкіна, З. Чегусова, А. Вялець

ставково-фестивальною діяльністю стимулює художників.

На відкритті виставки було презентовано книжку кандидата мистецтвознавства, художниці Юлії Бородай “Українська емаль”. Ця робота — перша праця у вітчизняному мистецтвознавстві, де окремо й системно

Скрупульозно відтворено цілісну картину генезису емалі на території нинішньої України в контексті загальноєвропейського мистецтва: від найдавніших зразків — до творів сучасників. Докладно розглянуто творчість українських емальєрів ХХ—ХХІ ст., зокрема й тих, що доклали чималих зусиль до відродження та популяризації рідкісної техніки (О. Кульчицька, М. Дольницька, Я. Музика). Щодо О. Бородая, то саме йому належить розвиток цілого напрямку вітчизняної емалі.

Авторка зацентрувала увагу на специфіці гарячої емалі: нерозривний зв’язок із технологією породжує неповторність емальєрних творів, сприяє творчому експерименту і широкому діапазону художнього вираження індивідуальності майстра, зафіксованої у “вічній техніці”.

Тож слова Ю. Бородай, що “кожен емальєр, роботи якого представлені в цьому альбомі, має свій неповторний стиль, чудово володіє знаннями з історії і технології емалі, експериментує, винаходить власні технологічні прийоми, тим самим підтримуючи й популяризовуючи мистецтво емалі в Україні і світі, зберігаючи, відновлюючи і розвиваючи вишукану і складну техніку, що пройшла крізь віки, для майбутніх поколінь”, цілком стосуються кожного, чії роботи представлені на II фестивалі емалі.



Ми пам’ятаємо успіх першого фестивалю: захоплені відгуки відвідувачів, схвальні рецензії в пресі, нові ідеї в художників. Він завоював безперечний авторитет серед митців Європи, ним зацікавився світ. Хоча організаторам було нелегко: у нас усе нове сприймається важко. Вже потім багато хто з чиновників усвідомив, наскільки прозорливою була ідея організації такого фестивалю, яку тоді обстоювала, докладаючи титанічної праці Юлія Бородай. Не забуваймо, що наприкінці ХХ століття емальєрне мистецтво повсюдно (не лише в Україні) було призабуте, а нині воно отримало новий поштовх для розвитку.

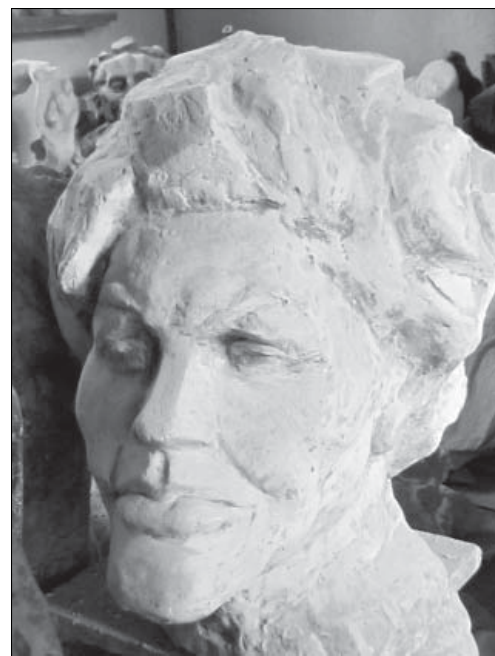
Знаменно, що київський музей став співорганізатором такого презентабельного мистецького заходу. В наш час повторюваних криз, постійної неуваги влади до проблем культури, коли галереї закривають двері для ужитківців (вважають, що емаль — не комерційне мистецтво), музей, здебільшого на власному ентузіазмі і завдяки самовідданості співробітників такою ви-

розглянуто це мистецтво як художнє явище.

У книзі обґрунтовується процес становлення гарячої емалі на металі як окремого виду мистецтва, окреслюються актуальні проблеми розвитку цієї техніки в Україні, оприлюднюються неопубліковані раніше матеріали, твори з приватних збірок і репродукції з рідкісних видань.



Гість і учасник фестивалю із Чебоксар (Удмуртія) професор Праскі Вітті



кою, хоча й знаю, що скоро доведеться з ними розлучатися. Інколи люди, придбавши моїх янголят, розповідають, що вони стають “оберегами” їхнього родинного затишку. Тоді я щасливий.

— Ваша творчість глибоко закорінена в народну традицію. Відомо про вплив майстрів Гавареччини на Вашу творчість. Розкажіть про це.

— Ще на початку творчої діяльності мій товариш Іван Остафійчук (тепер відомий художник, графік і живописець, лауреат Шевченківської премії) порадив мені поїхати до славного села Гавареччини Золочівського району на Львівщині, яке славиться і є оазою чорнодимленої кераміки, і там спробувати створити образи гончарів. Що я і зробив, виліпив поіменні портрети цих гончарів, відобразив їх у малих формах із тієї ж глини, що й вони створю-



Незалежність очима молодих

Як зазначили організатори виставки — це один із наймасштабніших молодіжних проєктів Національної спілки художників України та Міністерства культури України останнього десятиліття. На виставці представлено близько трьохсот творів станкового живопису, графіки, скульптури, декоративно-ужиткового мистецтва авторів з усіх регіонів України, які пройшли конкурсний відбір.

Справжня окраса експозиції — роботи відомих майстрів: Наталії Корф-Іванюк із Пирятина — дипломанта Трієнале “Живопис-2013”, Галини Попі-

У Центральному будинку художника міста Києва відкрився Всеукраїнська художня виставка “Молоде мистецтво молоді країни”. Всім авторам, які представили тут свої роботи, немає й 35 років! Їхнє мистецьке бачення формується в умовах вільної країни, тому виставка присвячена 22-ій річниці незалежності України.

нової з Києва — лауреата премії ім. М. Деревуса, Марини Яндоленко з Одеси, Євгена Єгорова з Харкова та інших. Порадували й “новачки”. Зі слів піарменеджера Національної спілки художників України Світлани Сом понад 20 % робіт, обраних для експозиції, належать митцям, які невідомо широкому мистецькому загалу.

Різноманітність представлених творів, їхня діаметральна несхожість наочно демонструють позитивні тенденції в молодіжному мистецтві нашої країни. Щоб переконатися в цьому, можна відвідати виставку до 1 вересня цього року.

Олександр ЛИТВИНЕНКО
Фото автора



Володимир ЛЯХ,
м. Вишгород

Олександр Дробасі — 75!

*“Тіло нічтоже.
Дух животворить”.*
Григорій Сковорода

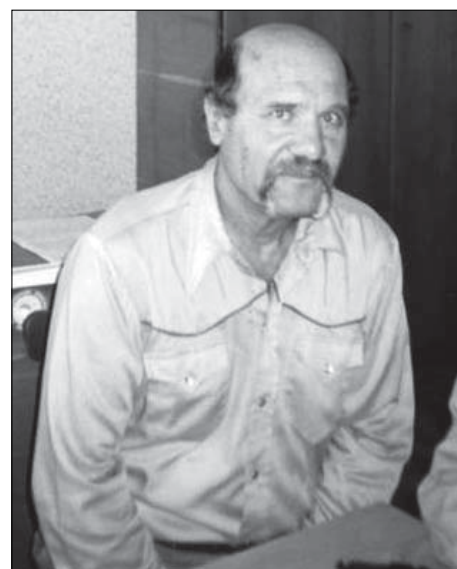
«Українські таємниці Франції»

У заголовку цієї замітки — назва нової книжки письменника Олександра Дробаха, того невгамовного козацького нащадка, який усе своє свідоме життя присвятив дослідженню саме козацької доби в українській минувшині.

Не претендуючи на професійну критичну оцінку нової книжки письменника, скористаюся правом звичайного читача висловити особисті враження від шойно прочитаного. Тільки почав відходити від приємного потрясіння, яке справило на мене “Велике серце Гетьманщини”, як О. Дробаха прирік мене на нове потрясіння третьою своєю книжкою із серії наукових і художніх досліджень про Гетьманщину-Україну.

І хоча автор власний жанр останніх своїх творів означає як “мандрівна проза”, наважуся висловити свою приватну думку про те, що його “мандрівна проза” є насамперед патріотично-поетичною прозою або патріотично-прозовою поезією.

Не переповідаючи зміст рецензованого видання. І не лише тому, що справа ця непродуктивна, а тому, що цю книжку варто прочитати самому, аби збагнути справжню цінність цієї поетичної прози. Вона настільки інформативна, наповнена мало-відомими чи зовсім невідомими



ювілеєм! З роси й води! І на додачу — відгук на останню книжку — “Українські таємниці Франції”.

Оце написав цифру (75) і засумнівався: невже йому вже стільки літ. А в уяві (ми знайомі ще з 60-х) усе якось поза часом, поза віком: біжить, комусь щось утовкмачує, то проводить мітинг, то організовує мандри до визначних українських місць, то свято 9-го березня, то 22 травня. Ми його робили, бувало, як свято Пам’яті Національних Героїв.

А головне, міцно тримає перо в руці. Творчих успіхів тобі, козаче! Вітаємо з

історичними фактами і подіями, що хочеться схилити голову перед працелюбністю автора.

Рецензоване видання розраховане на того читача, котрий спроможний разом з автором пропустити через серце і героїчну, славу (і не дуже) минулину українського народу, і віковічну мрію найдостойніших синів і дочок України про власну державу, де б панувала соціальна гармонія, головний елемент якої — Справедливість.

Найефективнішою моделлю ідеальної Української Держави О. Дробаха вважає державу з гетьманським устроєм. За Ігорем Каганцем, автором книжки “Арійський стандарт”, доба козацького етносу українців завершується 2015 року. Але

душу цього (козацького) етносу настільки покалічили й понівечили агресивні завойовники, що здійснення мрії про ідеальну модель Української Держави можливе тільки з Божою ласки.

За епіграф я узяв слова нашого видатного філософа Григорія Сковороди, бо впевнений, що ми, українці, найперше дбатимемо про Дух і чисті, незаплямовані гріхами душі, а вже потім про власні шлунки і тіло. Будьте певні: буде і Божа ласка, й ідеальна Українська Держава.

P. S. На запитання, чи є за що критикувати книжку “Українські таємниці Франції” і її автора, чесно відповім: “Не знаю. Може, і є за що. Я написав про те, що найбільше приємно вразило”.

Острозькі «придворні» художники

Євген ЦИМБАЛЮК,
Рівненська обл.
Фото прес-служби Національного університету “Острозька академія”

Вісім років тому в Національному університеті “Острозька академія” започаткували пленер, на який з’їжджаються українські та зарубіжні художники, аби на полотнах відобразити історичні реалії давнього Острога. Цьогоріч пленерську традицію підтримали митці Львівщини, Івано-Франківщини та Рівненщини. Серед них є і такі, кому Острозька академія надала своєрідний титул “придворного” художника. Це, зокрема, івано-франківець Василь Красьоха, постійний учасник острозьких пленерів. Ціла галерея його робіт прикрашає стіни університету, двічі художник представляв в Острозі свої персональні виставки.

Учасники творчого дійства тиждень працюватимуть на проточих теренах князів Острозьких. Потім частина виконаних робіт прикрасить острозькі зали, частина роз’їдеться по Україні. Але перед цим роботами майстрів пензля помилуються відвідувачі виставки, яку представляють у підземній галереї Острозької академії.

Ця виставка стартувала ще до початку пленеру, оскільки гості приїхали не з пустим руками. Приміром, Василю Курило з Львова приємно здивувала своїм творчим баченням образу княжни Гальшки Острозької, в якій за спиною проглядаються силуети двох осіб, котрі були її оберегами й водночас переслідувачами. Це відомі в історії України особистості, її батьки Василь-Костянтин та Беата Острозькі.



“Придворний” художник Острозької академії Василь Красьоха та організатор пленеру Микола Бендюк.

Слід на землі

Десять років втілювалася в життя ідея щодо спорудження першого і поки що єдиного в Україні бурштинового храму, і наразі цей задум став реальністю. У селі Дмитрівка, що на Луганщині, відкрито й освячено церкву на честь цілителя Пантелеймона, яка всередині прикрашена бурштином. Причетна до цього дива і Рівненщина, адже матеріал для оздобу храму видобуто саме з її надр.

Євген ЦИМБАЛЮК

Історія бурштинового храму почалася 2002 року. Саме тоді зведення церкви започаткував за власний кошт народний цілитель із Дмитрівки Микола Іщенко. А ось прикрасити внутрішню приміщення бурштином порадив йому один із земляків, котрий побував у Рівному і був у захваті від тутешнього бурштинового музею.

Рівненські майстри взяли участь у оздобленні храму. Зокрема над бурштиновим іконостасом завдовжки 11 метрів, заввишки 3,5 метра працювали спеціалісти фірми “Янтар-Полісся”. Додали краси бурштиновій церкві творці з Луганська, Тернополя, Почаєва.

В Україні бурштин здавна наділяють чудодійною силою. Люди вірять, що цей сонячний камінь може лікувати і захищати від злих духів, тому з нього виготовляють амулети, талісмани, обереги.



Скрізь у храмі бурштинове оздоблення



Одна чарунка з щільника нашого мистецтва

Микола ЦИМБАЛЮК

Автор і куратор проекту “Поташня...”, ініціатор і співзасновник першого осередку (музей+галерея) образотворчої культури у подільському селі (с. Поташня Бершадського р-ну Вінницької обл.) відомий художник Прокіп Колісник зауважив, що їхня виставка не бозна-яка велика за кількістю робіт. Але ж суть не в кількості. Бо кожен із п’яти художників, котрі виставили свої полотна в музеї Шевченка, то неповторно-індивідуальне мистецьке явище. А їхня творчість як маленька чарунка духмяного золотого бджолиного щільника — української, ба більше — світової культури.

Бо й справді, без чарунки немає щільника. Кожен із поташнянських пленеристів (а це крім Колісника Володимир Гарбуз, Олесь Соловей, Василь Корчинський і, на превеликий жаль, уже покійний Левко Воеділо) має різний стиль, манеру письма, але всі вони об’єднані великим почуттям, без якого немає справжньої творчості — любов’ю до отчого порогу. Крім подолян Колісника й Корчинського, решта народилася: Соловей — у Києві, Гарбуз — на Київщині, Левко — на Чернігівщині. Сюди варто додати й інших митців — поетів (як, наприклад, Василь Герасим’юк, нині в інших світах Ігор Римарук та ін.), музикантів, артистів, які теж стали органічною частиною цього культурно-мистецького дійства. Тож, незважаючи на те, що родом вони з різних місць, у кожного з них у душі своя Поташня. Якщо б її не було в душі, то не було б цих одухотворених поташнянських пейзажів.

І тут погоджуюся з думкою зачинателя космогонічного живопису Володимира Гарбуза, що їхня виставка не менш потужна за силою духовності, ніж найкращі виставки у престижному Арсеналі. Скромність художника не дозволила сказати, що насправді в багатьох випадках мистецький гурт “Чарунка” стоїть вище завдяки національній закоріненості його мистецтва. І про це, до речі, говорили самі відвідувачі.

Ювілейна, десята виставка “Поташня — чарунка Поділля” в Національному музеї Тараса Шевченка п’яти художників укотре засвідчила блиск і багатство українського пленеризму. Навіть незважаючи на те, що держава мало не від Дня Незалежності вдається до політики обструкціонізму щодо національної культури. Але попри все ініціатива й ентузіазм митців не дають нашому мистецтву зійти на маргінес і час від часу демонструють нові підходи до культурного процесу і вражають результати роботи митців.

У самовідданій праці пленеристів є й інші, не менш важливі складові. Гірко усвідомлювати, але навколишні ландшафти (погляньмо, що зробили з красенем Києвом за останні 20 років!) зникають так само, як і наша духовність. Микола Стороженко наводив приклад, коли вони нещодавно відкривали художню виставку канівських пейзажів, написаних у 1950-х роках, то канівці уже не могли впізнати за ними своє нинішнє рідне місто на придніпровських кручах — настільки його “покрашили”, спотворили. Тож зафіксувати, передати красу і світло рідної землі, пробудити ширі почуття любові та поборності — одне з найважливіших у їхній творчості.

Ще одна складова — культурно-просвітницька місія. Чи вар-

тити і виховує молоде покоління. Воно здебільшого не має таких можливостей, як діти міста, для розвитку своїх інтелектуально-духовних задатків. І такі щорічні виїзди у Поташню відомих діячів мистецтва, літератури несуть живильний нектар спраглим дитячим душам. Гадаю, таке спілкування мусить дати свої благодатні паростки. Зрештою, майже всі вони — художники, письменники — родом із села. Як і вся українська нація.

Коли Олесь Соловей сказав, що “наше призначення — відродити село, бо ми втрачаємо українську Атлантиду”, то всі зрозуміли це не буквально. Адже первинним є дух, національний дух, який жорстоко нищить нинішній уклад життя. І це стосується не лише українців. У цьому віко-



Мистецький гурт “Чарунка”: четверо без одного. (Зліва направо) В. Корчинський, О. Соловей, П. Колісник, В. Гарбуз

то згадувати про те, на що перетворили наш народ, край, українське село роки бездержавності? Але село, зазнавши безприкладних матеріальних і духовних втрат, живе, іноді — живо, і попри все народжує, рос-

вічному герці перемагає той, хто зможе зберегти свою і свого народу національну ідентичність. Тому так важливо культивувати, виховувати серед українців не лише повагу до національного мистецтва, свого “я”, а й любов та взаємодопомогу.

Незчулися чарунківці, як минуло 10 років від першого пленеру 2004-го. Ніби це й не багато, але разом із тим це — вічність. За цей невеличкий відтинок часу від них пішло двоє прекрасних людей — Ігор і Левко. Саме Левко запросив тоді ще молодого Олесь Соловей до їхнього гурту, познайомив із Прокопом, який заходжувався коло організації поташнянського пленеру.

— Для мене це була велика честь, — зізнається Олесь, наймолодший із учасників. — Спілкування з Колісником збагатило мене як художника, як людину. До цього я бачив його роботи в Художньому музеї, на інших виставках. І щороку, відкриваючи для себе прекрасне село Поташню, я більше розумію його самого, його творчість.

Так само і з Левком Воеділом,



Поташня. Учасники пленеру з земляками П. Колісника перед урочистим відкриттям культурно-мистецького дійства

з яким він познайомився 1992 р. у Національному художньому музеї, де роботи його пензля заговорили потужно і впевнено.

Рівно за два тижні перед відкриттям ювілейної виставки вони з ним попрощалися. Останнім часом Левко жив у селі, на межі України з Білоруссю. Олесь лиш тоді відчув і зрозумів його палітру, оту сріблясту-сіру поволоку його полотен, оту заглибленість світосприйняття, коли побував на його обійсті, в його хаті. Підсвідомо у нього народжувалося пантеїстичне сприйняття плотів, будинків, вимитих дощами і висушених сонцем, і та криниця з похилою червоною калиною, яка вродила тоді як ніколи, що переносив на свої полотна Левко. Всі ці образи оспівані Воеділом у його роботах. І мелодія серця бриніла тужливо з його полотен. А сам він, на картині О. Соловей, в косих променях вранішнього сонця, поринувши у роботу, писав на останньому пленері поташнянський пейзаж, повернувшись до всіх спиною. Духовно, своїми картинами він і досі творить для нас, для України...

Живий класик українського живопису, академік Микола Стороженко теж дуже любив Левка Воеділа і як людину, і як оригінального художника.

— Я вважав і вважаю, — ска-

зав він, — що суть живопису — в поезії, а поезія була характерною рисою, душею його полотен. А ще, щоб творити мистецтво, справжнє, а не кон’юктурне, потрібна абсолютно очищена душа. Крім того, ще треба мати якусь освяченість. Це дає силу таланту, а потім уже — знання малярської техніки, вправні руки.

За словами Миколи Андрійовича “без рідного слова, поезії, як і музики народ не може жити”. Творчість учасників поташнянського пленеру, цього посвяченого гурту, несе нам і слово, і поезію, і музику рідного краю. Це той імпульс, який генерується і сприймається на генетичному рівні. А всі ми (і творці, і глядачі) мусимо дбати, оберігати його від засміченості. Бо справжнє мистецтво там, де немає засміченості, немає культу наживи, інших нищих почуттів.

А наприкінці Микола Стороженко висловив думку, яка на перший погляд видається парадоксальною:

— У цих полотнах, що представлені учасниками ювілейного пленеру з Поташні, є дійсність. Тієї дійсності, якої мільйони не бачать, а вони, художники, побачили і перенесли на свої картини. Дійсність торкається незримості. Оце і є справжнє мистецтво.



Олесь Соловей. Левко на етюдах. 2013 р.



Володимир Гарбуз. Літо медоносить. 2010 р.



Іван ПАВЛІХА: «Люди з Франкового «духа печаттю» є джерелом мого літературного натхнення»...

— Кожен Ювілей — своєрідний підсумок певного етапу роботи. З яким підсумком творчого життя підходите Ви?

— Не люблю, коли творчу діяльність будь-якого індивідууму ділять на етапи. Як для себе, то визнаю лише два етапи: перший — коли я щось мав за свою писанину, і другий — коли маю за неї нуль цілих і нуль десятків. Отож «підсумок творчого життя» на 75-му шаблі моєї вікової драбини зараз перебуває у сфері суто морального задоволення. Видав 5 книжок. Шоста підготовлена до друку. Зовсім не сумую, що така мізерна кількість. Ба, навіть тішусь. Бо коли беру до уваги сучасного письменника, котрий видає свою сорокову чи п'ятдесяту книжку, я йому співчуваю за сизифову працю: стільки сил затратив, ночей недоспав — і жодної матеріальної винагороди. Співчуваю йому і водночас заздрую: морального задоволення він має набагато більше, ніж я.

— Ви народилися на Холмщині, мешкаєте на Прикарпатті, а їздите до доньок в Америку.

— Так на небесах розпорядилися, що споконвічна українська земля, де похований король Данило Галицький, народився перший Президент України Михайло Грушевський і де, власне, й моя пуповина закопана, на даний час становить територію Польщі. Шестирічним хлопчиком у березні 1945 року був виштовханий зі своєї малої батьківщини. Другою батьківською землею, яка мене виростила і виховала, стало містечко Бібрка, що на Львівщині. До речі, Бібрка, як і Калуш, у якому з 1974 року мешкаю, овіяна духом Івана Франка. Він сюди часто приїжджав, молодий, зачарований бібрськими краєвидами і тополіним станом строгої вчительки-поетки Уляни Кравченко. Взагалі мені щастить на місця перебування нашого Мойсея. Сама аура цих місць і люди з франкового «духа печаттю» є джерелом мого літературного натхнення.

Чого абсолютно не скажу про Америку, зокрема про один із найбільших кварталів Нью-Йорка — Бруклін, де живуть і трудяться мої доньки. Кличу-звучу їх повернутися в Україну. Не слухають. Кажуть, що у нас безробіття і мізерна заробітна платня. «А ви, тату і мамо, мусите бути з дітьми, бо вже не молоді». Я їх переконаю, що згодом ситуація зміниться, що в Україні заживуть, як і в Америці. А правда одна — сім'я має бути разом.

— Як Ви прийшли в літературу?

— Досить банально. Закохався в дев'ятому класі. Щось зримував на кшталт: «Ох Люся, Люся! Через тебе погано вчуся!» Однокласниці сподобала-



ся моя римована записка. Це мене окрило. Та якась учителька перехопила одну з таких записок. Запропонувала написати про Леніна до шкільної стінгазети. Уже маючи певний досвід, написав. Пішла слава про новоспеченого шкільного поета. А потім хтось з учителів відніс цей вірш у Бібрську районну газету «Маяк комунізму». Надрукували. Ще й виплатили гонорар 3 крб 10 коп. Однокласники мене запознали: я їм декілька разів квитки купував у кіно.

Одержавши атестат зрілості, вступав на географічний факультет, бо з усіх шкільних дисциплін найбільше любив географію. Не вступив. А восени пішов на військову службу. Віршував в армії російською мовою і друкувався в газетах Прибалтійського військового округу. Писав, звичайно, й рідною мовою. Декілька моїх армійських поезій надрукував у журналі «Жовтень» світлої пам'яті поет Володимир Лучук. Відтак стаціонарне навчання у Львівському державному університеті ім. Івана Франка. Приятелювання з Романом Кудликом, Романом Лубківським, Романом Качурівським, Богданом Стельмахом... Університетська літстудія «Франкова кузня» та ін.

— А чи пробували себе в журналістиці?

— Ще й як пробував! Частю мою публіцистику друкували республіканські часописи, найчастіше «Радянська освіта», «Робітничка газета», «Літературна Україна». Згадую, як 1980 року «ЛУ» опублікувала мою статтю «Нам треба голосу Тараса!». Згодом цю статтю передало закордонне радіо «Свобода». У калуському КеГеБе забили на сполох. Покликали автора на відверту розмову. Радили написати спростування. Показували український журнал «Віль-

Отак і сидів «під ковпаком».

Лише на зорі Незалежності 1991 року у видавництві «Радянський письменник» побачила світ моя перша книжечка «Квіти для зава» (46 творів). Щоправда, вийшла вона у колективному збірнику гумору і сатири «Посміймося разом».

— Вам притаманний гумор і сатира. Чи не вважаєте, що в цих жанрах — Ваші найкращі здобутки?

— Ви вжили слово «жанри». Це мене тішить. Позаяк нинішні молоді і прославлені письменники жанрової літератури не визнають; усе, що виходить з-під їхнього пера, називають текстами. А я вірний такій науці, як літературознавство. Старомодно класифікую написане на памфлети, фейлетони, байки, гуморески, усмішки, іронізми, сатиричні катрени, фразки, каламбури. Навіть вигадую свої: непародії, неорубаї, Любовні співанки сучасної Маланки, СЕКСтини, Бздури від Ціпцюри, (Ціпцюра — це мій літературний псевдонім).

Раніше жанровий сміх для мене був дійною короною. Журнал «Перець», де я був постійним автором, виходив мільйонними накладками. А сьогодні, коли друковане художнє слово майже не читають, я залишився «без молока».

— Цьогоріч Ви видали 2 книжки сонетів. Чому звернулися до цього «вічного» жанру?

— Всеукраїнська премія ім. Ярослава Дорошенка, яка функціонує вже третій рік і присуджується кращим поетам-сонетарам. Але сонети я писав і раніше, ніж світлої пам'яті пан Ярослав. 1979 року калуська міськрайонна газета «Зоря Прикарпаття» надрукувала мій вінок сонетів «Вершить Калуш дійсність величаву», і цим самим прискорила отримання трикімнатної квартири, в якій мешкаю вже не

Іван Васильович Павліха — поет-гуморист із Калуша поволі підбрався до свого 75-літнього ювілею. Усе вважав його за молодого автора. Аж тут заговорили про поетів ювілей. Іван Павліха автор п'яти книжок, перша з яких побачила світ 1991 року під назвою «Квіти для зава», 2013-го вийшло дві книжки сонетів: «Дві копії не снопів, а СО?...нетів», «Коли сонет і різка і кларнет». Підготував рукопис нового видання «Садовий дятел».

Довгі роки Іван Васильович очолював Калузьку «Просвіту», залишаючись нині її Почесним головою. Вітаючи шановного Ювіляра, пропонуємо розмову з Іваном Павліхою.

ний шлях», який виходив у Мюнхені, де я вперше в житті побачив на цілу сторінку тризуб. Я відмовився писати спростування. Відмовили і мені у друкуванні книжки, що була підготовлена в ужгородському видавництві.

— А яку роль у Вашому житті відіграє лірика?

— Не сказав би, що домінуючу. Проте відіграє. Особливо, коли вона сосурівського чи есенінського, чи міцкевицького гатунку. Лірика — це стан душі. А стан душі сьогоднішніх українців, особливо закордонних заробітчаник, ще чекає на свого Шекспіра чи Сапфо. А що робиться в душах чоловіків, кохані дружини яких батрачать у країнах Європи? Це абсолютно не освоєна сучасною лірикою тема. Її блискуче почав досліджувати мій друг поет Василь Ганущак. Але, на превеликий жаль, кілька місяців тому Бог забрав його до себе.

— Доля книги. В одному з Ваших сонетів є песимістичні роздуми про книгу. Які Ваші міркування щодо перспективи книжного читання?

— Відповідь цим, як Ви кажете, песимістичним сонетом:

«Снодійне не купую:
досить книжки» —
Казали вчора про читання так.
Сьогодні не читає вже й дітвак.
У віриписців кидають
насмійки.

Газети ще згуртовують писак,
Та скоро і над ними грюкне
кришка.
Іде у небуття Її Величність
Книжка,
І хто не вірить в це,
той є простак.

А я — що відіс — вірю
в людський ум,
Якого у розвою не спинити.
Невесело, звичайно, від цих дум,

Та ще сумніш прогресу не радити.
Книгарні — вже не поступ
і не злет,
А завтра кане в Лету й інтернет.

Ой, як би я хотів, щоб мене вагомими аргументами переконали, що паперова книжка — вічна. Не кане в Лету, як скажімо, пергамент чи гусяче перо.

— Запитаю Вас про вчителів. Маєте їх? Чи кого вважаєте літучителем?

— Мої літературні вчителі — ті майстри художнього слова, що годні схвилювати мене синтезом почуття і думки. У шкільні роки глибоко запали мені в душу вірші Роберта Бернса в перекладі Самуїла Маршака, Генріха Гайне в перекладі Лесі Українки, а ще раніше «Лис Микита» Івана Франка.

— Іван Павліха відбувся як літератор? Що забракло, якщо не зовсім? І що дало Вам заняття літературою?

— До виходу на пенсію заняття літературою було моїм хлібом насущним, бо працював викладачем української мови і літератури. До вчительського скромного заробітку доплюсувалися рясні грошові перекази з різних періодичних видань та обласного радіо. Чи відбувся як поет-лірик чи як поет-гуморист — про це судити не мені. Сам про себе скажу так: я відбувся як літератор-кон'юнктурник. А що таке кон'юнктура? Це сукупність певних умов, збіг обставин, здатних впливати на вирішення будь-якої справи. В Ірини Вільде є такий книжний вислів: «Кон'юнктура стала такою, що за один день можна було заробити на півроку спокійного життя». На жаль, мені на таке не шастило. Одначе дещо перепало. А зараз для літератора гонорари з періодичних видань — це вода в решеті. Однак не полишаю літературної праці. Працюю лише для морального задоволення, скажу гучніше — для свого безсмертя. Шкода, часу залишилося обмаль. Уже не встигну видати свою сорокову книжку чи десятий том. Плакало моє безсмертя. Звичайно, я іронізую. А коли говорити серйозно, то тут не до іронії. Ось до прикладу. Торік чи позаторік сталася пожежа в одному з лондонських кварталів. Ситуація неконтрольована. Паніка. Грабінж. Розбивали магазини. Брали телевізори, борошно, одяг... Уціліли лише книжки. Жодної! А там були геніальні твори Шекспіра. А коли б у Івано-Франківську таке сталося. Навряд, чи хтось би поцупив шедеври Пушика чи тексти Андруховича. Соціальний запит на книжку сьогодні майже на рівні плінтуса. Від цього — скажу пошевченківськи — хочеться вити совою.

Спілкувався
Євген БАРАН,
м. Івано-Франківськ



Смакуйте — Леся й Руслан запрошують!

Вперше в житті за один вечір я “проковтнула” книжку кулінарних рецептів, відклавши всі справи й наміри щось приготувати на вечерю. І не тому, що вибагливі чи прості приписи давніх і сучасних страв не розпалювали мого апетиту — читати було цікавіше, аніж негайно готувати і їсти — читацький харч виявився стравнишим, заманливішим, хотілося ще!

Книжка “Козацька кухня”, яку готували, “на Січ їздили, кулінарні рецепти збирали, записували, малюнки до книжки малювали” Леся Гончар та Руслан Найда — друга числом у творчій роботі сімейного тандему. Втім і до кожної з книжок Лесі Гончар, авторки “Казок портового міста”, історичних повістей “Симарг і великий перехід”, “Вовчиці Вирію” й “Руса з Атлантів” безпосередній стосунок має Руслан Найда — він талановитий художник, ілюстратор кожного з названих видань. А 2012 року побачив світ “Козацький роман”, де подружжя виступило в співавторстві.

Чим цікава “Козацька кухня”? Тим, що оригінальні й смачні рецепти вписані в сюжет мандрівної повісті, який дає читачам — шукачам і споживачам — не лише поради, як урізноманітнити своє харчування, а й можливість познайомитися з іншим життям — без буденщини. Буття людей, які змогли і в наші глобалізовані часи зберегти українське характерництво, дозволили собі бути химерними і загадковими диваками, захоплює. Їхнє дивацтво — у самотності, яку не похитнеш, яка заснована на прадавніх традиціях, що оберігають і зберігають радість здорового побуту. Виявляється, що в наші часи і майже поруч із нами живуть і Козак з Лугу, і Генеїд, і пасічник дід Ярожало, і моторна Явдоха та козаки Боровик, Скіф та Зірвидаха, а панотець Чортохвіст і Волхов Гаплик часом мирно вечеряють за одним столом у Кума Терері, вихваляючи страви вмілої Триндичихи.

Разом із Русланом Найдою і Лесею Гончар читач побуває у “Новій Січі” — незалежних козацьких



поселеннях на Подніпров’ї і відчує неповторний смак сніданків, обідів, смаженого, вареного й печеного, щедро приправленого гумором і щоденними пригодами, без яких козацька душа не живе!

Про Руслана Найду і Лесю Гончар ми чули багато як про талановиту літературно-мистецьку родину, а завдяки новій книжці “Козацька кухня” маємо змогу сісти з ними за стіл, перегорнути їхню бібліотеку, багату на народні прислів’я, приказки,



легенди й анекдоти, українську звичаєву літературну класику (все знайдете на сторінках “Козацької кухні”), скуштувати смаколиків за заповітними сімейними рецептами і, найголовніше, пригоститися щирою розмовою та переглянути козацьку скульптуру й живопис. Леся Гончар і Руслан Найда не повчають, а переконують — можна жити цікавим сучасним життям і вміло використовувати те, що зберегло, зберігає і збереже великий український рід і кожну українську родину.

На мою думку, ця книжка проречена на довге життя і є, безперечно, успішним проектом авторів і видавництва “Ярослав Вал”. А щоб у вас, шановні читачі, потекла слінка і вам негайно захотілося стати до плити й потішити себе й родину смакотами, подаємо кілька рецептів із “Козацької кухні”. Пригощайтесь, смакуйте, запам’ятайте й інших запросіть на гостини до Руслана й Лесі, талановитих українських митців, міцної козацької родини, справжніх енциклопедистів козацького буття.

Любов ГОЛОТА

Юшка з сома чи судака, яка вариться на природі

Продукти: риба (сом, судак) — 600 г, бульйон рибний з дрібноти — 2 л, картопля — 5 шт., цибуля ріпчаста — 1 шт., лимон — 40 г, зелень кропу і петрушки — 20 г, перець чорний горошком, горілка — 50 г, лавровий лист, сіль (куплена в чумаків!).

Приготування: У киплячу воду казан кидаємо цілу нечищену цибулину і порізану моркву з картоплею. Також рибні голови без зябр і плавники. Щоб юшка була прозорою, треба не давати їй кипіти, як кратер вулкана, а лише мліти на краю вогнища. Коли овочі майже готові — опускаємо оброблену рибу (крупно порізану або й цілу) і варимо ще хвилину п’ятнадцять. За дві хвилини до кінця варіння — додаємо сіль, перець, зелень із часником. Коли зняли юшку з вогню — доливаємо туди 50 грамів горілки і гасимо в ній головешку.

Борщ із карасями

Продукти: 4 середні карасі, 2 морквини, 2 буряки, півкапустини, півсклянки томатного соку, 4 картоплини, оливкова олія, лавровий лист, сіль, перець.

Приготування: У велику каструлю в киплячу воду вкидають дрібно порізану цибулю і чайну ложку оливкової олії, дві потерті морквини, лавровий лист. Окремо пасирують потертий буряк на сковорідці у томатному соку. Ще окреміше — обсмажують середні карасі, обкачані в борошні. У каструлю засипають дуже дрібно шатковану капусту, картоплю й буряк зі сковорідки. За 10 хвилин до готовності запускають туди ж смажених карасів.

Щасливого плавання на 10 хвилин!

Галушки — найдавніша страва, що стала одним із символів української кухні

Продукти: пшеничне або гречане борошно, яйця, молоко, сало.

Приготування: Готували їх із пшеничного і гречаного борошна, замішуючи на овочевому відварі, молоці або сироватці круте тісто з додаванням яєць. Нарізували його на “ремінці” довжиною 1 см. Або формували кульки розміром із волосський горіх. Давали їм полежати, щоб “пов’янули”, а потім варили в киплячій підсоленій воді, доки не спливають. Їли галушки з салом, сметаною або юшкою.

Капусняк запорозький із пшоном

Складники: півкіла квашеної капусти, картопля — 6 шт., пшоно — 2 ст. ложки, по 1 кореню моркви, петрушки, пастернаку і селери, 1 цибулину, вершкове масло — 2 ст. ложки, свинина — 300 г, шмат сала, сметана — 4 ст. ложки, запашний перець, сіль, зелень петрушки за смаком.

Приготування: Свинину відварюють. Квашену капусту тушкують на бульйоні зі свинини до напівготовності. Корінці, нарізані соломкою, підсмажують на маслі. Пропущене через м’ясорубку сало розтирають у ступці разом із посіченою цибулею, зеленню петрушки і пшоном. Прощуджують бульйон, кладуть у нього картоплю і варять десять хвилин. Тоді картоплю витягають і мнуть, додають півтушковану капусту, корені соломкою, пшоно і товчену картоплю. Помішуючи, доварюють. Коли подають, обов’язково заправляють сметаною.

Борщ гетьманський

Складники такі: казан на 20 літрів, 3 кг телятини, 3 кг баранини, півень, 6 цибулин, 1 кг моркви, 1 кг буряку, 3 кг капусти, стільки ж картоплі, кіло квасолі, півкіла баклажанів (синіх), 300 г сала, 4 часнични, зелень, приправи й сіль на смак.

Приготування: Варимо бульйон із телятини в казані. Коли готове м’ясо — витягаємо і в той самий бульйон кидаємо баранину. Варимо до напівготовності. Витягаємо баранину і дотушковуємо з греча-

ною кашею окремо. Тоді кидаємо цілого півня і варимо на маленькому вогні до готовності чотири години. Виймаємо півня, розкладаємо по тарілках, докладаємо приправи для холодцю і заливаємо варивом. Доливаємо окропу в казан і закладаємо спершу картоплю, тоді буряк, коли майже зварені — шинковану капусту. Часнични чистять, ріжуть, сало пропускають через м’ясорубку. У глибокій тарілці дерев’яною ложкою перетирають сало з часником і вкидають у борщ. За 15 хвилин до готовності додають пасеровані овочі, зварені окремо квасолі і гашені на маслі сині, задалегідь протерті через сито.

Після такого борщу кожен стане великим стратегом!

Зварена телятина подається до борщу, баранина з гречкою — на другу страву, а півня ставимо на холодець.

Короп у меду

Складники: на 1 кілограм коропів — 1 морквина, корінь петрушки, цибулина, півлімона, 2 ч. ложки желатину, 2 ст. ложки меду, півсклянки роздинок.

Приготування: Почищеного великого коропа без голови і хвоста порізати на великі шматки. Голови і хвости проварити окремо з петрушкою, морквою і цибулею. В кінці покласти в юшку коропа й проварити хвилин десять. Зварену рибу викласти на лист, а юшку процідити ще трохи проварити й з’єднати з розмоченим желатином. Окремо розмочені роздинки засмажити двома ложками меду, проварити й остудити. Обидві прохолодні юшки з’єднати, прогріти кілька хвилин і залити коропа у глибокому листі. Поставити на холод, попередньо прикрасивши петрушкою і лимонними часточками.

Пирогі січеславські опарні (сімейний рецепт)

Тісто: 1 пачка дріжджів (50 г), півлітра теплого молока, 2 яйця, 200 г масла (чи маргарину), 1 склянка цукру.

Приготування: Засипати дріжджі 1 столовою ложкою цукру, щоб розтанули, яйця розтерти з рештою цукру, додати трохи підтоплене масло чи маргарин, тепле молоко, все перемішати, дати постояти в теплому місці 2–3 години. Тоді засипати борошном і ліпяти пироги з картоплею, і з капустою, і з вишнями чи абрикосами, чи варенням. Смажити на сковорідці в олії або пекти в листі в духовці.

Пирогі січеславські безопарні

Складники: 200 г сметани, 200 г масла, 2 яйця, 1 столова ложка цукру півчайної ложки соди погасити сметаною.

Приготування: Ці пироги готують, коли нема дріжджів або часу опарі сходити. Яйця збити з цукром, додати підтоплене масло. Усе вищезгадане замісити швидко і поставити у холодильник на 20 хвилин (можна покласти тісто в целофановий пакет, а пакет — у воду). Паралельно готують начинку: сир із роздинками, капусту чи картоплю, заправлену золотисто підсмаженою цибулькою, присолену й приперчену. Такі пироги можна замисити, наліпшити і на смажити протягом години — і ваші гості будуть у захваті.

Куліш із грибів

Продукти: гриби свіжі або сушені — 0,5 кг, пшоно — 1 кг, цибуля — 3 великі, старе сало — шмат.

Приготування: Коли є свіжі гриби: сало дрібно порізати і засмажити у казанку до смачних запашних шкварок. Додати дрібно порізані цибулю та часник. Як цибуля стане жовтавою, вкинути гриби до казанка трьома порціями, по черзі. Кожну порцію грибів ледь підсолити. Спеції додати за смаком. І як тільки третя порція буде готова, додати пшоно. Куліш можна споживати, коли пшоно розімліє, додавши зелень і потовчений часник. Мішати часто й моторно.

А коли сушені гриби, то: гриби залити водою і хай постоять. Сало дрібно порізати і знову ж засмажити в казанку до запашних шкварок. Додати дрібно порізану цибулю та часник. Коли цибуля стане золотистою, вкинути гриби в казанок разом із юшкою. Варити далі як звичайно.

Лисички в яєчно-вершковому соусі

Продукти: лисички — півкіла, цибуля ріпчаста з пером — 2 шт., петрушка (гілочка) — 7 шт., вершкове масло — 1,5 ст. ложки, яйця — 4 шт., сметана — 3 ст. ложки, вершки — 5 ст. ложок, крохмаль — 1 ч. ложка, сіль, білий перець (свіжо змелений) — на смак.

Приготування: Лисички почистити, якщо вони великі, розрізати навпіл або на чотири частини. Цибулину нарізати тоненькими кільцями, подрібнити петрушку, залишивши частину для прикраси. Масло розтопити на сковорідці, потім додати до нього нарізані цибулю, лисички і петрушку й готувати 5 хвилин під кришкою. Окремо перемішати яйця, сметану, вершки і крохмаль, додати сіль і перець. Вилити цю суміш у посудину із грибами, яку, не накриваючи, поставити в духовку на 15 хвилин, потім залишити на кілька хвилин у вимкненій духовці. Прикрасити петрушкою і подавати на стіл із хлібом, рисом або картоплею.

М’ясо з опеньками в горщику

Продукти: м’ясо телятини — 500 г, опеньки — 400 г, сіль, перець чорний (горошок), лавровий лист — за смаком, картопля — 1 кг, часник, курячий бульйон півсклянки.

Приготування: Посмажити (згасити) м’ясо до напівготовності, додати часник, спеції, сіль. Загасити грибочки. Потім нарізати картоплю невеликими кубиками. Всі складники укладають шарами. Закрити кришкою і пекти 1 годину в духовці, буде дуже смачно!



Чи відродиться український Парнас у Сокиринцях?

Надія ОНИЩЕНКО,
Чернігівська обл.

Сокиринці пахнуть липами, медами, пирогами, квітами; ніжно заколисують вічним спокоєм чистого плеса ставків у садибі Галаганів, вражають розкішною терасою колишнього панського дому, в якому тепер навчаються учні професійного аграрного ліцею.

З екскурсії в його кімнаті-музеї почалося вже традиційне шосте “Вересаєве свято”, приурочене до 210-х роковин із дня народження Остапа Вересає. Музикальна тиша цього помістя, український потяг до краси надихали на пісенну творчість сліпого бандуриста, котрий високим мистецтвом прославляв рідне селище в Києві й Санкт-Петербурзі. 1 жовтня 1871 року його зачаровано слухали на відкритті Колегії Галагана в Києві у теперішньому музеї української літератури, а 1875 року — російськомовні слухачі Санкт-Петербурга.

Кобзарське мистецтво, меценатську й просвітницьку діяльність Галаганів представляли експонати першого музею, створеного тут 1919 року і ліквідованого 1926 року. Українських кобзарів зібрали начебто на зліт і розстріляли як носіїв “ворожої ідеології”. Музей відродили 1959 року за ініціативою Максима Рильського і тільки 2006 року надали йому статус шкільного. Про це розповідала його завідувач Валентина Савченко.

Давня історія, мальовничі пагорби й тихі озера цікаві не тільки для місцевих мешканців і нащадків прилуцького полковника Павла Галагана, який у 1823—1829 роках спорудив за проектом архітектора Павла Дубровського величний мурований палац на 60 кімнат у стилі ампір із високим декоративним куполом. Водночас садівник-австрієць Бістерфельд



розбив навколо нього великий ландшафтний парк з альганками, церквою й каплицею, греблею і двома мостами. У палаці була велика мистецька галерея (вона стала основою для заснування Чернігівського художнього музею), унікальна коштовна колекція посуду і зброї. Тут діяв кріпацький театр і хор. Через це Сокиринці називали “українським Парнасом”.

Чи можна повернути його колишню славу, запитували в в. о. заступника голови облдержадміністрації Юрія Музики, який очолював офіційну делегацію. Влада робить невеликі, але вагомні кроки, щоб підтримати 900 місцевих мешканців колишнього райцентру. Минулого літа Сокиринці приєднали до газової мережі. Говорили також про завершення будівництва приміщення школи, підтримку місцевої медицини.

А колективи й солісти доносили до нас глибинні мелодії української душі. Звучали “Стелі барвінку”, “Гей, соколи” у виконанні національної капели бандуристів імені Георгія Майборода. Її професійно підтримали капела бандуристів Національно-

го університету культури та мистецтв, капела бандуристів імені Остапа Вересає обласного філармонійного центру фестивалів і концертних програм, зразковий ансамбль бандуристів “Соколики”, капела бандуристів “Зачарована Десна” Чернігівського музичного училища імені Левка Ревуцького, кращі художні й аматорські колективи Чернігівщини.

Вільним козацьким духом пронизував велелюддя народний артист України лауреат Національної премії імені Тараса Шевченка кобзар-лірник Василь Нечепя. До нього дослухалися майстри народної творчості центру ремесел обласного навчально-методичного центру культури й мистецтв, осередку Національної спілки майстрів і територіальних громад Срібнянського району, які доповнювали свято вишитими рушниками й сорочками, ужитковими виробами із глини й лози, дерева й соломи.

До дійства уважно придивлялися учасники міжрегіонального туристичного форуму “Чернігівщина туристична — 2013”. Представники агенцій і державних установ, що опікуються розвитком туризму, презентували нові туристичні маршрути, обмінювалися досвідом, уклали ділові угоди.

Сокиринці теж внесено у туристичний маршрут, хоч вони і не мають такого статусу як Національний історико-культурний заповідник “Качанівка”, Національний історико-культурний заповідник “Гетьманська столиця” та історико-меморіальний музей-заповідник “Ганнина Пустинь”. Для відродження селища недостатньо зусиль окремих депутатів і меценатів. Необхідна державницька політика. Відреставрований пам’ятний знак “Кобзарям України” на трасі біля по-



вороту в с. Сокиринці відкрили завдяки депутатів обласної ради Анатолію Мирошніченку. Створив його чернігівський скульптор В’ячеслав Дідковський.

А напередодні Святої Трійці Національний центр народної культури “Музей Івана Гончара” запросив у столицю з усієї України учасників шостого фестивалю епічної кобзарської традиції. І на тлі автентичних експонатів ми побачили як сучасні кобзарі з намулу часу, ідеології та імітації вимивають золоті піщинки правдивого українського кобзарства з його глибокою філософією добра, віри, любові.

Найповажніший учасник — модератор наукового дискурсу

доктор мистецтвознавства Михайло Хай уважно слухав представників харківської кобзарської школи. Юрій Кабко випробовує сучасні механізми освоєння епічного виконавства співаків минувшини. Назар Божинський досліджує і виготовляє стародавні інструменти за зображеннями козаків Мамаїв. Виникло запитання, кому це необхідно в епоху Інтернету... І Кость Черемський відповів на нього доповіддю про виховання сучасного слухача українського епосу. Тарас Компаніченко, Костянтин Кирилич, Святослав Силентко, Лайош Молнер виконали псалми, канти, думи, балади, повертаючи нас до духовних джерел.

СЛОВО Просвіти

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

ПЕРЕДПЛАТА—2013

Вартість передплати
(з доставкою і поштовими витратами):

Поштовий індекс — 30617, сторінка 71 в “Каталозі”

на 1 місяць 9 грн 37 коп. на півроку 53 грн 37 коп.
на 3 місяці 27 грн 51 коп. на рік 105 грн 54 коп.

Ви — зі “Словом Просвіти”, бо це — Ваша газета!



Засновник:
Всеукраїнське
товариство “Просвіта”
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Любов ГОЛОТА

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Ярема ГОЯН,
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Іван ЮЩУК

Заступник головного редактора
Євген БУКЕТ
279-39-55

Заступник головного редактора
з виробничих питань
Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел/факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ соціальної тематики
Петро АНТОНЕНКО
279-49-47

Відділ просвітницької роботи
Надія КИР’ЯН
270-55-57

Відділ культури
Микола ЦИМБАЛЮК
279-49-47

Відділ коректури
Тетяна ЩЕРБАК
Ірина СТЕЛІМАХ
278-63-69

Комп’ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Володимир ЖИГУН
278-63-69

Інтернет-редактор
Олександр ЛИТВИНЕНКО
279-39-55

Черговий редактор
Микола ЦИМБАЛЮК

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Видруковано з готових фотоформ
у ТОВ “Поліграфцентр” у середу.

Наклад у серпні — 14 800
Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на “Слово Просвіти”
обов’язкове.
Індекс газети
“Слово Просвіти” — 30617

